

Åke Smedberg

UPPLITT *magasin*

#1 2023

**Bo -Ingvar Kollberg
Krister Gustavsson
Jayant Bäckström
Elsie Johansson
Stig Dagerman
Mamoun Zaidy
Börje Larsson
Lisa Gidlöf
poesi
Litteraturentrum
*med mera...***

UPPLITT *magasin*

Ett internationellt litterärt magasin från Litteraturcentrum

Ansvarig redaktör och utgivare

Anisur Rahman

Hedersredaktör

Lars Häger

Numrets redaktion

Nicklas Hovberg, Erik Spelmans, Anisur Rahman

Tryck

BALTO print

Form

Nicklas Hovberg

På omslaget

Åke Smedberg

Foto: Maria Söderberg

Litteraturcentrum

c/o Studieförbundet Uppsala Västmanland

Ljusbärargatan 2

754 23 Uppsala

kontakt@litteraturcentrum.se

litteraturcentrum.se

Fysisk distribution

uppsalabokhandel.se

I DET HÄR NUMRET

4, Ledare

– Anisur Rahman

6, Stig Dagerman 100 år

– Bengt Söderhäll

10, Tomas Tranströmers stenpoesi

– Nicklas Hovberg

13, Tio Sunda Råd till Blivande

Författare, del I

– Lars Sund

16, Åke Smedberg

– Om, av och med mottagaren av
Elsiepriset 2022, Åke Smedberg

28, Minnesord

37, På spaning efter

Espmarks diktjag

– Lina Österman

40, Kontinentala uttryck genom poesi

49, Lars Häger,

lågmält om samhörighet

– Bo-Ingvar Kollberg

Krister Gustavsson om att vara poet, 52

– Lisa Gidlöf

Heroic dissident's with Mamoun Zaidy, 57

– Mattias Tengstrand

Fristadsförfattare Ashraf Bagheri, 63

– Marie-Louise Bahati

Att tala om RFSL, 66

– Ceres Haglund

Ohörda röster, 68

– Henrik Ivansson, Monica Atterberg

Ulf Holmberg, The Mighty Shadow, 71

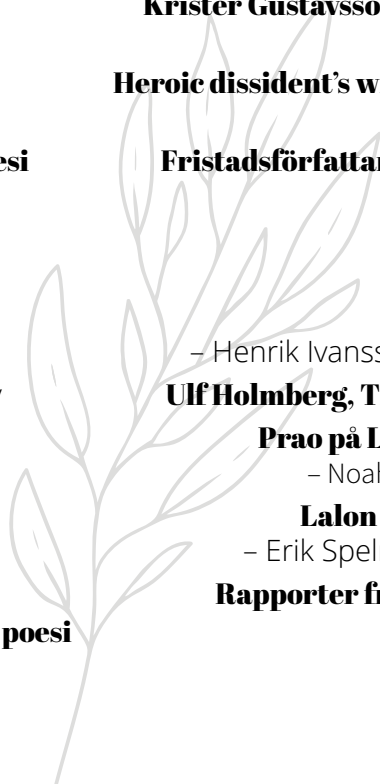
Prao på Litteraturcentrum, 73

– Noah Laven, Yar Mohammed

Lalon Fakir, en monolog, 77

– Erik Spelmans, Anisur Rahman

Rapporter från verkligheten, 103

EN LITTERÄR TIDSKRIFT

– enligt våra drömmar och fantasier

Uppsala är en kunskapsstad och en av Europas författarstäder. Året är 2023, men har en av Europas bästa städer någon litterär tidskrift?

Varför skriver man? Alla har något att säga och berätta brukar man säga. Skrivande är en samling av en människas idéer, historia och dess uttryckta känslor. Därför är vi många som skriver. Men det krävs att det uttryckta ordet ska höras eller läsas. Men hur?

Man kan läsa inför publik, lägga upp texterna på olika hemsidor, använda sig av sociala medier eller bloggar. Man behöver gemensamma plattformar för att nå andra. Men man kan även finna gemenskap och mening i att hitta skrivkamrater och läsare från ens egna ort eller stad. I bästa fall finner man läsare från andra delar av landet eller rentav världen. Därför krävs det att media, som ett sammantaget medium, idkar en främjande roll i ett levande samhälle. Det krävs att media åtar sig att lyfta fram och rikta ljus mot kreativa uttryck,

där litteratur såväl som andra konstformer innefattas. Media och dess delar inkluderar tidskrifter, förlag, radio och tv med mera. Etablerade lokala medier samt rikstäckande medier står mest för etablerade röster. Vissa av dessa ohörda röster saknar därav möjligheten att få sina röster hörda. Samtidigt saknar vi ett forum där både professionella, amatörer eller okända författare kan mötas.

När jag kom till Uppsala 2009 som gästförfattare blev jag intervjuad av tidskriften Ergo. Studenten Fredrik Haglund från Uppsala universitet som ledde intervjun frågade; "Vad skulle du gärna vilja göra i Uppsala under din stipendieperiod?" Jag svarade att jag ville lära mig om samhället och människorna som bor här och eventuellt ville jag gärna träffa nya skrivkollegor här. Det var ett mål. Om jag får samma

fråga idag blir mitt svar liknande. Ett författarskap kräver en funktionell och levande metod för att utvecklas.

Gemenskap! Solidaritet i stort, på riktigt. Inte bara vacker retorik. Låt mig ge ett exempel. Nobelpristagaren från 1913, den bengaliske poeten Rabindranath Tagore, drev tre litterära tidskrifter tillsammans med sin familj. En av dessa var en särskild tidskrift för kvinnliga författarskap. I dåvarande brittiska kolonin Bengalen (Bangladesh och West Bengal) fanns inte så många kvinnliga författare. Tagore själv skrev vissa bidrag i kvinnors namn för att möjliggöra en kontinuerlig utgivning av tidskriften.

Vi lever i en modern tid i ett modernt samhälle. Vi står för demokrati och folkbildning. Vår bas är Uppsala där Nordens första universitet inrättades 1477. Uppsala är en kunskapsstad och en av Europas författarstäder. Året är 2023, men har en av Europas bästa städer någon litterär tidskrift? Ni får tänka på det.

Vårt mål är inte att klaga eller svara på

frågan, utan vårt viktigaste mål är att skapa en riktig gemenskap enligt våra drömmar och fantasier. Dessa drömmar och fantasier bara växer och växer. Därför startar vi den litterära tidskriften Upplitt Magasin som en gemensam resa framåt. Vi kommer inte att bibehålla samma personer som redaktion, utan varje nummer ska influeras av en växlande redaktion, som har möjlighet och intresse att bidra till nya koncept och driva utvecklingen av tidskriften vidare.

I första numret ligger betoningen på Åke Smedbergs författarskap. Åke Smedberg fick mottaga det första Elsiepriset, ett nyinstiftat litterärt pris som från och med 2022 delas ut av Studieförbundet i samarbete med Litteraturcentrum. Första numret innehåller dels lokala röster från Uppland men även röster från andra delar av världen. Jag avslutar här, och vi hörs i mitten av 2023 när nästa nummer kommer ut. Välkomna att skicka eventuella frågor, synpunkter, idéer och eventuella texter. Tack och på återseende.

– **Anisur Rahman**

STIG DAGERMAN 100 ÅR

En minnesbild

Bengt Söderhäll

För tio år sedan eller så, kom två unga medborgare till Stig Dagermansällskapets monter på Bokmässan i Göteborg. Det var uppenbart att de hade ett ärende, men av någon anledning drog de sig för att framföra det. – Varsågod. Ta ett äpple och sätt er en stund. De gjorde så och satte sig på varsin sida om slagbordet. Efter några ord om deras ärende visade det sig att deras gymnasielärare i svenska skickat ut eleverna två och två för att intervjua olika litterära sällskap. Dessa två, vi kan kalla dem Linda och Mariam, hade fått Dagerman på sin lott. Linda frågade försynt om Stig Dagerman lever? Efter en mycket kort betänketid blev svaret, ja, han lever. En halvtimme senare hade Linda ställt sina frågor och Mariam antecknat. Samtalet hade rört sig kring människans villkor och frihetsfrågor och vi i montern hade berättat om Dagermans otålighet och skicklighet inom

olika skrivarter som roman, novell, poesi, dagsvers, recension, reportage, teater...

När det blev sagt att Dagerman avled 1954, rodnade Linda, en rodnad som snabbt försvann när hennes fråga gjorde att svaret ja på frågan om Stig Dagerman lever stämmer. Vi påpekade att frågan var mycket relevant och att Dagermans författarskap lever i högsta grad och ett nytt intresse från läsare finns såväl i Sverige som i många andra länder.

Dagerman i dag

Vi som arbetat med Stig Dagermansällskapet i mer än 30 år och Stig Dagermanpriset i snart 30 år, får ofta frågor om hur det kommer sig att Dagerman fortsätter att vara läst, omtalad och ofta citerad. Vi svarar ofta att det är något med "Dager-

mans anda”, ett sansat och ärligt försök att utröna frihetens möjligheter utan att begränsa andras frihet. När jag skriver dessa rader, sittande på ett hotellrum i Paris på Rue de la Harpe, några stenkast från där Dagerman vistades när han skrev fem artiklar om Frankrike efter kriget och började fundera över hjältemod och feghet. En av artiklarna handlar om Capitain Jean, en motståndsmän som blev skjuten av de tyska ockupanterna 1944. Han blev förebilden till den Mart som skuggar den yngre brodern Gabriel i pjäsen ”Skuggan av Mart” (1948). Om detta har Dagermans dotter Lo Dagerman och Nancy Pick skrivit mycket insiktsfullt i boken ”Skuggorna vi bär” (Norstedts, 2017). Capitain Jean var så ung att han ännu inte kompromissat eller blivit komprometterad. Som jag minns det skriver Dagerman något i den stilen. I ”Skuggan av Mart” skriver Dagerman ”att vara svag och feg är den värsta kombinationen”.

Stig Dagerman dog ung. Han tillhör ”de unga döda”, de som kanske aldrig hann riskera att bli svaga och fula och att

kompromissa och bli komprometterade. Kanske bidrar det till att nya läsare ständigt strömmar till, men mer än det handlar ”Dagermans anda” om en okuvlig vilja och förmåga att frilägga, åskådliggöra och i begriplig text formulera människans villkor och de svårigheter och hinder vi möter och skapar som hindrar den enskildas och kollektivets frihet.

Det händer att Dagerman ges etiketten pessimist. Sannare kan vara att säga han aldrig undvek att skildra våra tillkortakommanden och vår ångest över tillvarons bråddjup – och att han med sin skrivkonst försökte och mer än enstaka gånger lyckades visa att vår förmåga till förbättring, förlåtelse och försoning är omfattande och visar oss vägar bort från det som kan synas vara återvändsgränder och förhindrad frihet.

Tre avslutande citat kan bidra till att förstå varför Stig Dagermans författarskap snart 70 år efter hans död har lett till mängder av akademiska avhandlingar och uppsatser, artiklar i dagspress och tidskrifter,

ständig nya översättningar (nyligen "Tysk höst" till koreanska och "De dömdas ö" till ryska!), bildande av Stig Dagermansällskapet och Stig Dagermanpriset, Dagermanseminarium vid Högskolan i Gävle, Region Uppsalas "Växelspel" där olika uttrycksformer möts och lär av varandra i Dagermans anda och via hans texter, nyutgåvor av hans romaner och noveller, tonsättningar av dikter och dagsverser och listan kan göras än längre. Och den 5:e oktober 2023 är det 100 år sedan Stig Dagerman föddes på Norrgärdet i Älvkarleby kommun, Uppland, Svealand, Sverige, Norden, Europa, Världen, vilket kommer att uppmärksammas på många sätt och på många platser.

Så, låt oss stilla läsa och begrunda och när vi ses samtala om dessa tre citat:

Den första snön (1954)

Den första snön är vitast
av allt som vindar drev
en morgon ligger jorden
beströdd med vita brev.

Olästa över dagen
vila myr och lund
så mycket post fick ingen
som vinterns första stund.

men varje brev ska brytas
var fråga få sitt svar
och vargens gång ska läsas
av den som ögon har.

och mänskas spår ska visa
en broder var hon bor
för ingen är så ensam
som hon om hösten tror.

De avslutande fem raderna i dikten "**Inomhus**" (1950). Dikten publicerades första gången i tidskriften Poesi 1950:1.

du som går på jorden vandrar inomhus
du som står på berget står i ditt rum
du som ser en stjärna ser i taket
du som älskar livet älskar husets timmer
du som dör på havet somnar inomhus

Domprost Hans Ulfvebrand läste en text av Stig Dagerman (1923-1954) vid den guds-

tjänst som följde på Riksmötets öppnande den 15:e september 2015. I medierna har de dagermanska orden benämnts dikt, men de är en del av en längre text till en film, en text där såväl dikt som prosa förekommer. Den aktuella texten är en prosatext.

Ur **VI HJÄLPTE DEM** – Texter till Röda kors-film (1953)

[Namnet Människa]

/.../ Så är det natt, och folk går över en å, fast det egentligen är förbjudet. Och det är en konstig å, ty den skiljer en värld från en annan. På den ena stranden: bakom järnridån. På andra stranden: framför. Ack, vore det ändå en ridå – som på teatern. Men detta är inte teater. Det är verklighet. Och i verkligheten skrämmer människor andra människor på flykt. Och de skrämde kommer hit över åar, över berg, genom regn, genom natt. De skrämde flyr från skräck till vanmakt. De har inga namn. Vi kallar dem flyktingar. De har inget yrke. De är flyktingar. De har inget hem. De har läger.

De saknar allt – utom tid. De är inte ovälkomna – men inte heller välkomna. De är inte gäster – men inte heller främlingar. De är flyktingar. Så heter deras folk, deras ras, deras yrke. Förstod vi deras språk, skulle vi höra dem säga: Ge oss en fast punkt på jorden – och vi skall få den att blomma. En flod har sin bädd, ett träd sin skog och en myra sin stack. Men vårt folk som kallas flyktingar har inte en handfull jord om vilken vi kan säga: Den är vår. Så ge oss en handfull jord och ge oss en fast punkt och ge oss ett annat namn. Namnet: Människa.
/.../

”Vi hjälpte dem” står att finna som ett prosaavsnitt i ”Dikter, noveller, prosafragment”, Stig Dagermans samlade verk 10, med kommentar av Hans Sandberg. Filmen hade premiär hösten 1953. Den skildrar Röda korsets hjälpverksamhet och bygger på autentiska journalbilder, som beledsagas av Dagermans text. Texten läses av skådespelerskan Birgitta Valberg och en speakerröst.

STENPOESI SIGNERAD TOMAS TRANSTRÖMER

Nicklas Hovberg

Nobelpristagaren Tomas Tranströmer bodde under 35 år i Västerås, något staden gärna stoltserar med, detta med all rätt.

En av hyllningarna till Tranströmer som lever kvar är de stenplattor som lagts i marken i citykärnan.

På förslag från konstnären Ida Rosén Branzell har Västerås stad etablerat det unika begreppet stenpoesi. Nåja, unikt och unikt, men hyfsat unikt i modern tid i alla fall...

På ett antal platser finns haiku-dikter inblästrade i stenplattor på gatan jämte internationella klädkedjor, lokala tobakshandlare och neonskimrande gym. Dikterna är hämtade ur samlingarna Sorgegondolen och Den stora gåtan. Samlingen kulminerar i dikten Från Mars-79 (Det vilda torget, 1983) som finns lagd i marken kring ett stort bokträd på just Tomas Tranströmers plats – entrétorget till Stadsbiblioteket.

Tranströmer i samband med utdelningen av Tucholskypriset 2014.

Sammanlagt rör det sig om sju platser på gångavstånd från varandra där rekommendationen är att avsluta med Tomas Tranströmers plats. Därifrån känns det logiskt att ta sig vidare in på biblioteket och fortsätta upplevelsen genom att exempelvis fråga någon av de väl pålästa medarbetarna om Tranströmer, Västerås och kanske blästring i sten.

TIO SUNDA RÅD TILL BLIVANDE FÖRFATTARE

del 1

Lars Sund

I. Läs!

Den som vill skriva bör också läsa. Det kan tyckas som en självklarhet, men jag brukar ändå alltid börja med att understryka läsandets betydelse. Man måste läsa mycket och varierat – romaner, noveller, deckare, thrillers, lyrik, essäer.

Och glöm inte facklitteraturen! Författarens arbete är kunskapsintensivt. Rätt vad det är upptäcker man att man behöver veta hur det går till att framställa ost eller hur de romerska augurerna betedde sig när de försökte spå framtiden med hjälp av fåglarnas flykt (exemplen är autentiska, jag har själv skrivit om såväl osttillverkning som augurer).

Flitig läsning gör oss inte nödvändigtvis till

bättre människor, men kan hjälpa oss att skriva bättre. Den som läser mycket utvecklar först och främst sitt litterära språk. Man upptäcker vilket mångstämmigt instrument språket är och vilka väldiga variationer litteraturen kan rymma. Och man får klart för sig vad som är möjligt att

åstadkomma mer ordens hjälp – vilket är långt mer än de flesta i förstone föreställer sig.

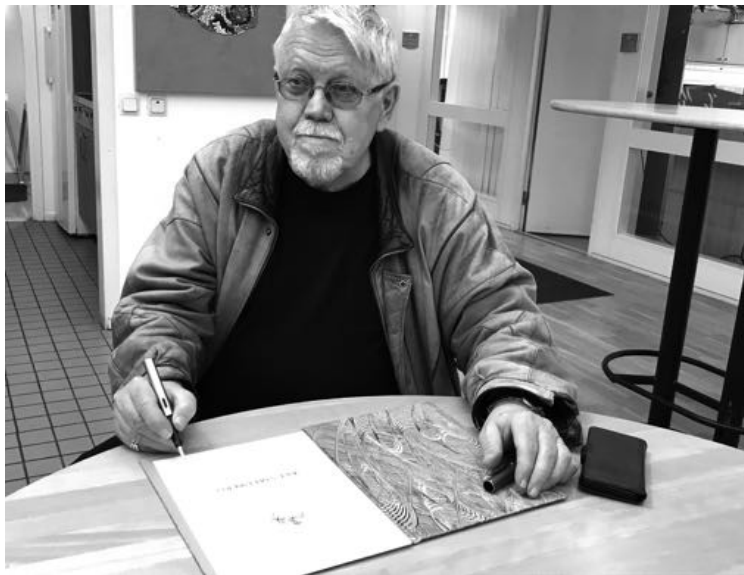

Min poäng är att skrivandet alltid mår bra av kontinuitet

De flesta av oss har antagligen börjat genom att försöka efterlikna våra favoritförfattare. I bästa fall lyckas man så småningom frigöra sig från förebilderna och utveckla ett personligt språk och en egen stil – kännetecknen för all bra litteratur. Genom att se hur andra har gjort lär man

sig skrivandets hantverk i grunden: hur man disponerar sina texter, konstruerar en fungerande intrig, gestaltar personer, känslor och karaktärer, skriver fungerande dialog, inleder och avslutar en berättelse. Man får upp ögonen för tekniker och knep som man kan utnyttja i sitt eget skrivande. Läsandet ger också en sekundärvinst. Man blir förskräckligt allmänbildad och behöver

aldrig vara utan samtalsämnen om man till exempel hamnar på en middagsbjudning. Det gäller bara att se upp så att man inte tråkar ut folk med alltför ingående föreläsningar i vitt skilda ämnen. Jag talar här av egen erfarenhet.

2. Ta er tid att skriva!

Det är förstås lätt sagt för den som skriver på heltid. Har man jobb, familj och andra förpliktelser är det inte alltid så lätt att ta sig den nödvändiga tiden i skrivkammaren. Kanske blir man tvungen att avstå från att titta på aktuellt när man väl har lagt barnen, eller så får man lov att stiga upp klockan halv sex och sätta sig vid datorn en timme innan resten av familjen vaknar. Min poäng är att skrivandet alltid mår bra av kontinuitet.

Seriöst skrivande handlar mindre om inspiration än om transpiration. Den som har allvarliga litterära ambitioner är illa tvungen att träna upp sittfläsket. Orden kommer sällan av sig själva, det kräver arbete och åter arbete för att åstadkomma läsvärda texter. Ett bra knep är att ålägga sig ett visst pensum för varje arbetspass. Graham Greene lär ha skrivit exakt 200 ord (ungefär en A4-sida) varje dag. Det kanske inte låter särskilt mycket, men det blev till slut mer än 20 romaner, en mängd essäer och artiklar, filmmanus (bland annat Tredje mannen) och en självbiografi.

Själv har jag förmånen att kunna tillämpa regelbundna kontorstider när jag skriver. Jag når inte alltid upp till det antal sidor jag ålägger mig att åstadkomma varje dag, men jag försöker likafullt sitta vid skrivbordet de tider jag ålagt mig. Jag har lärt mig att det inte lönar sig att vänta på någon lidnersk knäpp, den allt förlösande inspirationen. Erfarenheten har också lärt mig att man skriver bäst på morgonen. Men det här är naturligtvis individuellt: somliga skriver helst från fem på morgonen till nio på förmiddagen, andra arbetar bäst före midnatt. Hur det än förhåller sig är regelbundenheten viktig för allt skrivande.

ÅKE SMEDBERG FICK ELSIEPRISET 2022

– Det är en lycka och en ära att få ta emot priset, särskilt som det är instiftat i Elsie Johanssons namn. Det säger Åke Smedberg, den förste mottagaren av Elsiepriset, Studieförbundet Studieförbundet nyinstiftade litteraturpris.

Åke Smedberg född 1948, bor sedan mitten av 1970-talet i Uppsala. Han räknas till en av Sveriges främsta noveller och har publicerat såväl romaner som dikt- och novellsamlingar. Smedbergs senaste bok, *Jag faller som en sten genom tiden genom livet* kom i maj 2021 på Albert Bonniers förlag.

Elsiepriset är Studieförbundet Studieförbundet litteraturpris i Elsie Johanssons namn och tilldelas en författare i Uppsala län som skriver i Elsie Johanssons anda. Prissumman är på 20 000 kronor och delas ut i samarbete med Litteraturcentrum i Uppsala län.

Priset delas ut vid en ceremoni på Litteraturens hus, Walmstedtska gården, i Uppsala på Elsie Johanssons födelsedag, 1 maj.

• *Elsie Johansson, född 1931 i Vendel, är en av Sveriges mest uppskattade och lästa författare. Sedan debuten 1979 har hon gett ut ett drygt tjugotal romaner och diktsamlingar.*

anspråkslösa människornas sida. På ren och klar prosa lyfter han fram berättelser ur ett förlorat landskap och ger sina karaktärer ett skimmer av värde och förträstan.”

• *Studieförbundet är ett av Sveriges största studieförbund och bedriver folkbildningsverksamhet, främst inom natur- och kulturområdet. Studieförbundet är partipolitiskt oberoende. www.studieforamjandet.se*

• *Studieförbundets litteraturpris i Elsie Johanssons namn tilldelas en författare i Uppsala län som skriver i Elsie Johanssons anda. Priset delas ut 1 maj klockan 15.00 på Litteraturens hus, Walmstedtska gården, Vattugränd 2 i Uppsala. Mer information om priset finns på studieforamjandet.se/Elsiepriset*

• *Elsieprisets kommitté 2022: Elsie Johansson, Lars Häger, Lars Sund, Anna-Lena Åberg, Stefan Eurenus.*

• *Kommitténs motivering till utnämningen av Åke Smedberg som pristagare: "För ett mångsidigt författarskap som i Elsie Johanssons anda ställer sig på de vanliga och*

KÄRLEK I VERKLIGA LIVET SOM ÅKE SMEDBERG GÖR I SITT SPRÅK

Gunnel Furuland

ATT skriva är att finnas och att minnas. I mitt minne har Åke Smedberg alltid funnits. Författaren som biblioteken självklart köper in, vars böcker man inte gallrar (hoppas jag). De framstår var och en som solitärer, men ingen kan tas bort från den andra. Det är märkvärdigt med ett långt och troget författarskap. En människas röst som tecknas ner på pappret, eller de outtalade orden som kommer på pränt.

Att finnas som författare är att ständigt vara närvarande i den egna texten. Att minnas som författare är att stå i dialog med de hädangångna. Jag tänker på modernitet och tradition. Om du sätter fingret i luften och vill vara modern tappar du självrespekten. Om du lyssnar alltför mycket på råd och regler mister du din egen ton.

Åke Smedberg gör något annat. Han går under ytan. Säger som det är. Vanligt folk. Vardagens poesi i sak. Ett balanserat och konsekvent författarskap med alla de vackra titlarna. Debuten 1976 med diktsamlingen *Inpå benen* följt av *Stenvind* 1977 och *Landet, där det ligger* 1981, alla på Rabén och Sjögren. På 1980-talet tog novellerna över i *Mongoliets hästar* och *Vind* på Författarförlaget. Genom romanerna *Universums hjärta* 1989 och *Strålande stjärna* 1996 gick Smedberg över till Bonniers. Samtidigt fortsatte novellskrivandet i samlingar som *Träd in i mitt rike*, *Legender från Häståsen* och *Hässja*. Då kallades de för berättelser.

I början av 2000-talet kom tre kriminalromaner. *Hässja. Berättelser från en trakt* med illustrationer av systemen Kit Alexi nominerades till Augustpriset år 2000 och samma år utgav En bok för alla ett antal noveller i

urval av Jan-Ewert Strömbäck. Jag tror Åke Smedberg är svensk mästare på vackra novelltitlar. Vad sägs om "Tjärnar. Utan tillflöden eller utlopp", "Snö. Vägarna driver igen", "Människor och föremål. Deras sällsamma glans" och "Kom vi går ett slag. Ingenstans, vi bara går".

Utgångspunkten är ofta platserna där Åke växte upp, men texterna präglas knappast av nostalgi, snarare omprövning. Minnen av sommarens

höbärgning väcker tankar om vägvalen i livet – de oundvikliga. Med perspektiv framkallas en bild av autenticitet:

"En känsla av att det fanns något där som gjorde livet mer verkligt, gav det en dimension av äkthet. /---/ Det är där vi borde ha befunnit oss. Inlemmade i ett kretslopp av arbete, växande, liv, död. Slitnare kanske. Tröttare. Inte nödvändigtvis lyckligare. Men verkligare." (*Hässja*, s. 13)

Smedberg återvänder alltid till novellen.

På senare år har vi begåvats med ypperliga samlingar som *Borges i Sundsvall*, *Sprängskiss av en jaktberättelse* och nu senast 2021 *Jag faller som en sten genom tiden genom livet*. Smedbergs novellstil har vässats och fördjupats. Den svenska novellkonsten behöver honom. I den senaste boken kan man som läsare nästan ana en metafysisk ådra som gör att berättelserna laddas med en överjordisk mening. I det lågmälda säger författaren att det är just

i begränsningen som allt det vackra i människolivet samlas. På så vis är Smedberg en humanist, en människovän. "Hon tänkte på det. Gåtfullheten där. I

en folksamling, på en buss, ett tåg, i ett varuhus, varsomhelst. /---/ Det viktiga var den där oerhörda gåtfullheten." (*Sprängskiss av en jaktberättelse*, s. 198).

Åke Smedberg har en sällsynt förmåga att låta orden få klinga ut, ta sin tid och bli närvarande i våra sinnen. Det är författarens svåra uppgift. Smedbergs prosa är

**”...självklat att
Åke Smedberg blir den
förste som
tilldelas Elsiepriset.**

mer poesi än man i förstone förstår. "Livet är något oerhört, överkligt. Talgoxen som dyker ner på fönsterblecket, ser på dig med sina mörka ögon, försvinner som en skugga." (*Hässja*, s. 121).

Den starka svenska realistiska traditionen inom skönlitteraturen har tagit sig olika uttryck i sådant som arbetarnas litteratur, kvinnornas litteratur, barnens litteratur. Men Smedberg hör inte till de doktrinära och inordnar sig inte i ledet. Vägen bryter han själv. Född som småbrukarson 1948 i Hjässberget, Medelpad. Försörjning som brevbärare, metallarbetare, skötare inom äldreomsorg och psykiatri. Elsie Johansson arbetade många år inom posten innan hon debuterade 1979 med diktsamlingen *Brorsan hade en vevgrammofon*. Jag var med då hennes första dikter lästes hemma hos Sigvard Cederroth. Det var tre år efter att Åke Smedbergs debutdiktsamling kom ut.

Det känns självklart att Åke Smedberg blir den förste som tilldelas Elsiepriset. Han skriver uppriktigt, nära sina erfarenheter, men det blir aldrig närsynt privat. Integritet-

ten är intakt. Undanskymda människor ges röst och får träda fram. För mig är detta författarskap i alla sina delar väldigt mycket nu. I några kärnfulla meningar uttrycks här känslor som det tar ett helt livs prövningar att erfara. Kanske vågar vi aldrig visa en sådan förbehållslös kärlek i verkliga livet som Smedberg gör i sitt språk.

Konferencier AnnaLena Åberg
foton: Anisur Rahman

ELSIE OCH JAG

En brevväxling med Elsie Johansson

Åke Smedberg

Under tidigt 90-tal hade Elsie Johansson och jag den här konversationen i Folket i Bild/Kulturfront. Värde att läsa än idag, tycker jag. Den utgör ett litet tidsdokument om vad vi båda brottades med i vårt skrivande just då. Men samtidigt pekar den framåt, mot vad vi skulle skapa senare.

I mitt fall titlar som **Hässja. Berättelser från en trakt** och **Jag faller som en sten genom tiden genom livet**.

I Elsies fall tänker jag mig att det är just runt den här tiden som Nancy-sviten föds. Som hon säger i brevet: *"Men flickungen har stått där ett stycke ifrån och bara tittat på mig med allvarsamma ögon och lite sårad min. Envist har hon stått där och petat med foten. Och sen gav jag ju upp. Och tog henne till mig. Vilken skulle annars vårda sig om henne?"*

Och det gör hon, tar henne till sig. Tack för det, Elsie!

Elsie,

Plötsligt står man där igen, av någon anledning, tillbaka vid utgångspunkten.

Det kan vara ljuset som faller på ett särskilt sätt, eller en lukt som plötsligt finns där, några ord som får en att rycka till, drömmar, bilder ur halvsömnen som blixtnabbt far förbi – och så står man där igen, långt ner i tiden, långt ner i barndomen.

Man är där igen. Herre du min Skapare, för vilken gång i ordningen! Alltid tillbaks, man kommer alltid tillbaks, rasande ner genom någon djävla falllucka, insnubblande genom någon av dessa tapetdörrar i tidstunneln som tycks stå på glänt för jämnan och bara vänta.

Och runt om finns dessa gestalter som uppfyllde världen, var dess ramar, gav den mening och riktning, färg och lukt. De som var utgångspunkt, mät punkt för livet. Skugggestalter nu, men fortfarande vibrerande det härnere, sprakar, som av en elektrisk storm. Våldsamma urladdningar, av kärlek, hat, ömhet, skuld, bitterhet, drömmar...

Kanske skriver jag lika mycket till mig själv som till dig. Ja, lika mycket till dessa frånvarende, förresten. Frånvarande och ständigt närvarande. Eller varför inte till livet självt (anspråkslös som jag är)? Det är några frågor jag vill ställa, några ord jag söker, delar av ett språk kanske, plus en nyckel som jag aldrig lyckats hitta.

Det finns – eller fanns – en bild av min far, fyrtioårsaldern, ungefär lika gammal som jag är nu. Det är försommar, och söndag antagligen, han har vit skjorta, uppknäppt, och mörka byxor. Han halvligger i gräset, i någon dikeskant, i ett hav av timotej, almick och hundlokor, skogen bakom, mörk, vasstandad, ett svärtat sågblad. Framför honom finns brorsan och jag, ett

par år gamla, första ungarna i andra giftet. Han leker, kittlar oss med ett timotejstrå, skrattar.

Han ser bra ut, det finns något av skådespelare över honom, en bortglömd stjärna ur någon lika bortglömd fyrtiotalsfilm. Ögonen spelande, gäckfulla. Näsan lätt böjd och av väl tilltaget format. Läpparna fylliga, nästan utmanande sinnliga. Vid tinningarna har hårfästet börjat krypa uppåt, men fortfarande finns det nog att ta av för mittbenas plogfåra, och håret är ännu mörkt, pomadaglänsande och slätt. Ja, det glänser, skiner på något sätt om hela honom där han ligger utsträckt i gräset, vilande på armbågen, skrattande.

Det viktiga är skrattet. Skrattet, glädjen, som finns i hans ansikte, i hans ögon, tycks uppfylla hela hans kropp när han ser på oss. Ser på oss och kanske ändå inte ser oss. Hans blick löper vidare, förbi oss, bort mot henne som bara skymtar i bildkanten (du märker att det rör sig om ett verkligt amatörfoto!). Morsan. Den främmande fågeln, som blev småbrukarhustru, skogs-

arbetarhustru (av lika delar kärlek och dumhet, och där dumheten visade sig vara det mest hållbara, som hon brukade säga), lika vacker som oberäknelig, explosiv, förrädisk.

Men det viktiga är alltså detta: skrattet, glädjen, kärleken, som innesluter oss alla, just då! Drömmen som innesluter oss. Den kraft och frihet som tycks bo i denna dröm! Allt detta som senare ska slitas ner, urholkas, förvirras, i takt med att dessa båda slits allt snedare mot varandra. Sliter, biter, där de kommer åt, allt bittrare, tröttare, tystare.

Det går ett stråk av sorg, saknad genom livet. En mörk ränna, en navelsträng av sorg, som leder bakåt, neråt, till barndomen. Jag stiger ner dit, ner genom tiden, om och om igen, för att ställa några frågor, om kärlek och drömmar.

Jag vill veta varför kärleken alltid måste deformera, deformerar? Måste kärleken (liksom drömmen) alltid vara måttlig ljum, av lämpligt format, för att kunna överleva,

för att inte sprängas?

Ytterst vänder jag mig till livet, med en hovsam begäran om att få veta meningen med det hela, meningen med hela föreningen, rakt upp och ner!

Ord, ord. Språk. Ett språk för de språklösa... Var vi språklösa, vi som ligger där i gräset någon gång i femtotalets början, inramade av sol, vind och drömmar? Vanligt folk, lika vanliga som alla. Lika vanliga och ojämförliga. Behövde vi någon som gav oss ett språk, för att bli verkliga, förstådda, förståeliga, inför varann och andra?

Nej, språket fanns. Det fanns och finns. Jag känner det i varje fiber i min kropp, men ett annat språk, ett språk som knappt låter sig skrivas. Ett språk med en annan grammatik. Både för hett och för kallt, för lågmält viskande och för vrålande, öronbedövande, för att trivas på papper.

Och för smärtan finns inget annat språk än skriket, kanske inte heller för kärleken.

Nyckeln. Guldnyckeln. Det är farsan som spökar igen. Sagan om Guldnyckeln, den som ligger gömd under en sten, djupt i någon skog, den som kan öppna alla lås. Men letar du den för egen vinnings skull, hittar du den inte och använder du den på fel sätt, bränner den sig fast i låset och handen (enkelt får det tydligen inte vara, varken i sagan eller i livet!).

Ibland får jag för mig att det handlar om språket. Eller om kärleken. Eller kanske om båda.

*"Vem var du egentligen?
Vad tänkte du på
när blicken allt oftare förlorade sig i
fjärran?
Levde du nu, så frågade jag inte."*

Så skriver du i dikten "Pappa" ur *Potatisballader*. Nej, jag hade nog inte heller frågat. Och om jag frågat, hade jag inte fått något svar.

Nu frågar jag och vet samtidigt (plötsligt) att svaret i sig inte är det viktiga. Det jag vill

ha är en bekräftelse. En bekräftelse av att ha blivit sedd. "Jag såg dig, såg du mig?"

Det handlar om frihet. Att äntligen kunna luta sig bakåt, dra efter andan, skratta. Det är bra nu. Vi såg varann. Någon gång, mitt i den kosmiska natten såg vi varann. Vi är fria, båda två. Vi klarar oss.

Därför fortsätter jag att vrida och vända på ord, ställa frågor utan adress, eller med den allmänna adressen världen, livet, universum, kosmos! Fortsätter att sparka upp och vända på stenar, spana ner i gropen, för att se om något möjligtvis glimmar därnere...

Åke Smedberg **Kära Åke - hej!**

Tack för brevet! Brevbäraren var tidig hos oss i dag, det är ju lindrigt vinterväder, inte så kallt och bara tunt med snö. Jag hade just kommit in från en kissvända med hunden och precis hunnit sätta panna på plattan, när han dök upp på sin cykel och kuvertet damp ner. Så nu sitter jag här med en mugg i ena handen medan jag

vänder papperen med den andra. Och det är klart att jag måste le och humma och nicka när jag läser om ditt kretsande kring utgångspunkten och dina återgångar – jag var ju själv försatt, alldeles nyss! Jag gick här i skogen bakom villasamhället, hunden stretade, jag kände av min vänsterhöft som molade och värkte, jag tänkte inget särskilt, men plötsligt var jag där, på vägen utmed åsen – jag var åtta år, vantarna varmblöta, pjäxorna med ljusare remmar över vris-ten, och ilsnavt den där känslan av att vara i början, livet fanns framför mig och omkring mig som en hisnande utforskad vidöppen grotta, och jag ville springa hem och in i det där – som rymmer glädjens brännpunkt och den tröstlösa gråten.

Så är det alltså, Åke, också för mig. Särskilt snö och våtlukt tar mig tillbaka, det har jag märkt. Doften av bark, ett kyligt drag mot kinden, ett ovanförbrus, förmodligen av tallskog. Vad är det som sker? Vart går jag? Och tid – vad är det? Gamla eviga frågorna, som aldrig kan få svar.

Det har funnits perioder i mitt liv när detta

ständiga traskande på barndomens stigar har känts som en förbannelse. Är jag förhäxad, har jag undrat, är jag en ofullgängen, är jag oförmögen till ett vuxet vaket liv? Jag har rasande försökt ta mig själv i hampan och placera mig i nuet utan pardon. Skärp dig, människa! Se på ditt ansikte, se på din kropp, känn tyngden i dom här jävla trötta bena! Se på alla gravstenar och övervuxna stuggrunder, och fatta nånting! Det är borta nu, förbi. Och du är gamla människan. Men flickungen har stått där ett stycke ifrån och bara tittat på mig med allvarsamma ögon och lite sårad min. Envist har hon stått där och petat med foten. Och sen gav jag ju upp. Och tog henne till mig. Vilken skulle annars vårda sig om henne? Men ingen kan veta var och när och hur våra möten äger rum – en snöflinga på tungan och ett virvlande sug in i en tunnel av virvlande vitt – hemligheten är vår och tillsammans är vi starka, den där ungen och jag. Ovidrörbara.

Tidens gåta kan jag aldrig lösa, och ingen annan heller, skulle jag tro. Tidens linje, har den början eller slut? Är den rak eller

ringformad, går den i spiral? Jag grubblar inte längre. Det löser sig nog. Men vad jag undrar över är om det fanns ett slags höjdpunkt någonstans, en vattendelare där strömmen (drömmen) klövs, och en del av ens jag långsamt började att gräva sig tillbaka. När i så fall? Var det när sinena uppnått sin första fräscha mättnad och ingenting fanns som kunde överträffa? Eller var det vid den tiden när illusionen brast och besvikelserna kom?

Kära Åke, jag är glad över att du skrev. Jag tycker om ditt brev! Särskilt därför att det är så? Allvarsamt. Det gör att jag känner mig förtroendefull. Allvar är så pålitligt. För mig är det också synonymt med sanning. Allvarsamt, förresten – kan det inte uttydas: varsam med allt?

Nu har det varit ett långt uppehåll i mitt skrivande, det har faktiskt gått dagar. Funderat har jag, jag har vandrat med hunden, druckit många muggar kaffe, bäddat, lagat mat och levt mitt liv som vanligt. Under tiden har jag tänkt. Den andra delen av ditt brev blev mig för svår. Du skriver om kärle-

ken. Du ställer frågor om Kärleken, riktade till Livet, och då måste också ställa frågorna till mig. För det är ju det som är så bra med att skriva, man kommer inte undan, man är tvungen att stå öga mot öga med sig själv.

Kärlek, ja. Hemma hos oss, när jag var barn, tog vi aldrig det ordet i vår mun. Sådana där storord klarade vi inte, de gjorde oss blyga, tungorna tjocknade om vi skulle till. Inte för att vi kopplade ordet till erotik och skämdes för den skull. Sexualiteten fanns inte till! Den bubblade och sjöd visserligen som ett orrspel i buskarna, fanns ändå inte till. Vem talade om sånt? Om den någon gång nämndes sa man just "sånt", eller bara "det där". Och det där" var fult och skamligt, ledde bara till elände, det lärde man sig.

Nej, ordet KÄRLEK stod för något annat, det var okroppsligt fast tårögt, det var solnedgångsvackert och hade med gudlighet och Jesus att göra, därför vek vi oss och tittade bort.

Nog kan man ömka det där ordet, som ska stå för så mycket!

Så när du frågar om kärleken – vad den kan ställa till med, hur den är och hur den blir – då kan jag inte säkert veta hur du menar, vilken definition du har stannat inför. För det handlar väl om det – om definitionen?

Jag ritade alltid morsdagskort med gula rosor på. Började i mitten med en uppåtriktad kläpp, formade sedan kronblad efter kronblad, fyllde i försiktigt med den vackra gula färgen, fördjupade med skuggor, förstärkte med konturer. Två blad med blyertsnerver, och så stjälken grönmålade jag sist. Blev det några taggar? Jag är osäker om det. Men på insidan av det dubbelvikta arket skrev jag en vers. I den versen kunde jag nog våga ordet Kärlek.

Som barn hade mamma sett en gul rosenbuske vid Tobo station, den blev hela livets ojämförliga, förhärligade rosenbuske för hennes del. Hon fick också ett blusliv av sin syster när hon fyllde fjorton år, tyget var

så vackert med gula rosenknoppar! Därför ritade jag alltid de där morsdagskort. Och diktade verserna med vackra psalmboksorden, så heliga och farliga att ögonen slogs ned.

Numera, så nära sexti, har jag funnit för gott att återgå till mitt ursprungs skick och bruk – jag har växlat mitt storord i ett antal små, som jag kan hantera någotsånär. Och ändå är det stora helt och oförstört. Skimrande och evigt som en diamant i brunnen. Delat, ändå helt. Nog är det en gåta?

Tack än en gång för brevet! För alla frågor, som fick mig att fundera! Jag besvarade dem inte. Men på stora frågor får man inga svar – utan klangen av ett eko djupt inne i en själv. Lyssna och lev väl.

Varma hälsningar från
Elsie Johansson

Texten är tidigare publicerad i
Folket i Bild/
Kulturfront, nr 3-90

VI MINNS VÅRA VÄNNER OCH KOLLEGOR

”Jag avundas Annika”

Carl Göran Ekerwald

Översättaren **Annika Bäckström**, född Kreuger, Uppsala, har gått bort 94 år gammal, änka efter Lars Bäckström. Hon efterlämnar barnen Örjan och Astrid, barnbarn och barnbarnsbarn. Hennes son Jayant dog tidigare i år.

För tio år sedan blev jag bekant med Annika och vi kom sedan att träffas regelbundet, på somrarna på Öland, resten av året här i Lagga. Vi åt middag. Efteråt satt vi ute på altanen, oavsett väder. På vintern satte hon på sig min vargskinnspäls. Hennes spröda, tunna väsen nästan försvann vid den stora pälskragen. Vi lyssnade på Sjos-takovitj. Hon högläste sina översättningar av Tsvetajeva, Majakovskij, Ajgi. Med sina översättningar var Annika ett öppet fönster

för Stalintidens paradoxalt så storartade kultur. Tillsammans såg vi Rembrandts teckningar och etsningar och Dürers träsnitt.

Båda hade vi förmånen vara Sara Lidmans vänner. Sara hade 1951 erbjudits plats som guvernant åt två flickor hos militäretachén i Moskva, Stig Wennerström. Hon blev förhindrad och gav sin plats åt Annika. Under ett halvår i Moskva lärde Annika sig kurant vardagsryska – helst ute i köket hos tjänstefolket. Längre fram blev hon god vän till Joseph Brodsky och hade honom som gäst på Österplan. Hon fick Pusjkin-medaljen 2012 och blev hedersdoktor vid Uppsala universitet 2005.

Annika kallade sig anspråkslöst för ”skribent”. Hon var en arbetsmänniska. Inte en dag utan en rad. När Sara Lidman i sin

dagbok (1981 7/9) erinrar sig 1940-talets Annika som "änglalik", ja "sagolik" så kan vi som därefter kände henne intyga att så förblev hon. Hela människosläktet var hennes familj. Mot alla vara hon gladlynt och förbindlig. I juli fick vi båda veta att vi hade cancer. Fjorton dagar före hennes bortgång talades vi vid i telefon. Jag föreslog att vi skulle träffas. Annika sa: "Det blir i den andra världen!" Vi har ju alla rätten till vår död. Likt Aristoteles slutade Annika att äta. Vi är många som saknar detta soliga väsen. Den som skriver dessa rader är snart 99 och kan lugnt säga: "Jag avundas Annika."

Annika, i glädje vi minns

Ulla Birgegård, Margareta Sandewall, Anna Sågvall Hein, Tone Tingsgård

Vår vän och kollega, översättaren och författaren Annika Bäckström, född Kreuger, Uppsala, har som tidigare meddelats avidit i en ålder av 94 år. Hon var sedan 1951 gift med framlidne författaren Lars Bäckström. Hon efterlämnar barnen Örjan och Astrid, barnbarn och barnbarnsbarn samt syskon och vänner. Sonen Jayant dog tidigare i år.

Vi lärde känna Annika genom ryska språket och litteraturen på slaviska institutionen. Annika kom till Uppsala 1947. Efter examen i nordiska språk, engelska, litteraturvetenskap och praktisk filosofi började hon sina studier på slaviska institutionen 1953.

1970 blev hon filosofie licentiat i slaviska språk med en avhandling om "Råttfångaren" av Marina Tsvetajeva, en omvittnat svår 1900-talspoet. Hon bidrog också till att öppna dörren till Tjuvasjien – en republik vid nedre Volga – genom sina känsliga

översättningar av den tjuvasjiskryske poeten Gennadij Ajgi. Annika har översatt många ryska författare förutom Tsvetajeva och Aigi, däribland Alexander Pusjkin, Jevgenij Jevtusjenko och Joseph Brodsky. Hon var först med att bjuda in Brodsky till Sverige.

Vi kom till Uppsala på sextioalet. Vi minns Annika som en vetgirig studiekamrat, inspirerande lärare och som ledare för en studiecirkel i rysk 1900-poesi, som hon startade 1971 och som fortlevde fram till covid.

Som en av vår tids främsta förmedlare och uttolkare av rysk litteratur, utsågs Annika 2005 till hedersdoktor av Uppsala universitet. Året innan hade hon fått en medalj från Tjuvasjen för sina insatser som översättare. 2012 fick hon den prestigefyllda Pusjkinmedaljen.

Annika var en brinnande ande – i synnerhet brann hon för den ryska litteraturen, som hon ägnade hela sitt liv. Hon var vänfast och tillmötesgående. En musikalskande arbetsmänniska, som hushållade med

sin tid. Valde själv uppdraget. Arbetet var viktigt, men familjen var viktigare. *”Jag har haft ett långt och intressant liv”*, så sammanfattade Annika sitt liv.

Med tacksamhet och glädje minns vi vännen Annika.

Jayant, som hade en ängels tålmod

Hardy Marcks von Würtemberg

Musikläraren **Jayant Bäckström** har avlidit i en ålder av 65 år. Han föddes som Mårten Bäckström 1956, son till Annika och Lars Bäckström. Mårten reste till Indien 1980, och kom hem med ett nytt namn, Jayant Bäckström. Närmast sörjande är dottern Julianna Bäckström (med Inga), modern Annika, syskonen Astrid Bäckström och Örjan Bäckström med familjer samt Karin Ebbersten.

Han undervisade på piano, fiol, blockflöjt och tin whistle. Han var särskilt skicklig på att spela t.ex irländska folkmelodier på tin whistle, eftersom han behärskade konsten att ornamentera en melodi på det instrumentet. Som musiklärare hade han en ängels tålmod och hade inte elevens progression som något högre mål. För barn med t.ex någon neuropsykiatrisk funktionsvariation eller t.ex pojkar med motorisk utvecklingsförsening, var Jayant en helt idealisk lärare. Musiken utvecklades, men det gjorde även eleven. Om någon elev önskade byta instrument mitt

*Jayant Bäckström
foto: Astrid Bäckström*

under pågående kurs stod Jayant alltid till förfogande.

Noter kunde Jayant hantera, men han hade också tillbringat lång tid i svensk folkmusik och ansåg därför att det finns andra giltiga sätt att lära sig ett musikstycke. Man kan lyssna på sin lärare och spela efter läraren, men man kan också plocka upp musik från grammofoninspelningar. Det är ett giltigt sätt att lära sig musik, sa Jayant. Under vårt sista telefonsamtal fick jag ett exempel på detta. Telefonsamtalet varade i en halvtimme. Jayant hade fått låna en flöjt som Roland Keijser hade ägt, en bambuflöjt av

mycket speciell sort med djup klang, men ganska svår att spela. Under telefonsamtalet ville Jayant visa mig att han nu kommit lite längre med att få fram en vacker ton. Jag svarade att jag just nu repeterar två menuetter av J S Bach, men att dessa inte är skrivna för blockflöjt. När jag nämnde solosviterna för cello sa Jayant att "jag kan de där styckena utantill". Han bad mig visa, så jag spelade några takter i telefon. "Jaså den", sa Jayant.

Börje som visste om sitt värde

Krister Gustavsson, Lars Häger, Anisur Rahman, Magnus Ringgren, Lotte Sederholm

*Börje Larsson,
foto: Anisur Rahman*

Vår kollega och vän, poeten **Börje Larsson**, Uppsala, (1957-2022) har hastigt lämnat oss i en ålder av 64 år. Han efterlämnar hustrun Zaina, barnen och mamma, släkt och många vänner.

Börje Larsson var busschauffören som skrev poesi, men det är bara en del av sanningen. Som musiker skrev Börje låtar med skarpa

texter,
konstintresset var ständigt närvarande.

Han berättade att han skrev dikter under pauserna i sin turistbuss. Men lika gärna sökte han upp konstmuseerna i de städer han körde till.

Han gillade Norrköpings konstmuseum och bar efter varje besök där med sig en ny konstnärlig bekantskap. Vet du, kunde han säga, sättet konstnären målade på, så skulle jag vilja skriva. Börje visste om sitt värde - att det han skrev var bra men han var alltid nyfiken på hur andra skrev och tänkte. Ödmjukhet är också det ord som bäst beskriver den Börje vi tyckte så mycket om

Ofta läste han på Litteraturcentrums scener,
som gäst på festivaler - ja ett dragplåster för alla oss som älskade hans dikter

Börje var en varm medmänniska som

ständigt sökte samtal. Han arbetade oegennyttigt med det han trodde på och gav mycket kärlek.

Han lämnar ett stort tomrum efter sig. Poeten Börje Larsson började och slutade med sin älskade familj den han alltid återkom till.

Våra varmaste tankar går till familjen och släkten.

Dikter av Börje Larsson

Någon kuperade

någon kuperade
kortlekens svans
för egen mjölk

förväntningarna
fick dig att syna bluffen
förhoppningarna
smita ut
genom gallersiktet

bildernas associationer
pekar ut återkomsten
utan stöd

Vandringen

första steget
känner efter
om isen håller

vattnets distans
om den är
tillräckligt återhållsam

tillräcklig för att se
fotsulans konturer
underifrån

andra steget
förlitar sig på
det första intrycket

elden som håller
isen flytande
genom tunnlarna

utsikten
från andra sidan
hemligheterna
tredje steget
öppnar upp
den lämnade stranden

den blommande sanden
som viskar
ordens historik

djuren som formulerar
bergsbestigare
och gränsdragare

fjärde steget
lyfter blicken
från fiskarna

huggtänderna
börjar smeka
visdomen

den som lämnades
för att tas emot
av skuggorna

femte steget
upptäcker
polstjärnans vandring

strålarna
vägleder
förändringarna

sprider ut sig
över horisonten
som ljus

sjätte steget
börjar läsa av
navigationsinstrumenten

känslorna
som styr
rörelserna

människorna
som bor
i mikrokosmos

sjunde steget
sätter fart
på framtidshjulet

får det att snurra
dra med sig
konsekvenserna

kärleken
som älskar
evigheten

åttonde steget
paketerar
nuet under tak

tankarna
behöver
en kropp

som matchar
utvecklingen
under lupp

nionde steget
sticker ut
hakan i havet

tonerna
som vibrerar
under ytan

stiger upp
för att möta
tomheten

Föreningen

föreningen
skapar musiken
uppstigandet i extasen

himmelssfärens
putsade fönster
håller själen kvar
jorden
i verkligheten

solens rymd
som skapar
din tro

”LÅNA MIG DIN RÖST! FÖR FAN.”

På spaning efter Espmarks *diktjag*

Lina Österman

I Kjell Espmarks dikt finns Hbtqi, pacifism, anti-nazism – men också mycket våld; stora fältslag och ond bråd död sker hela tiden.

I september i år dog poeten, författaren och litteraturprofessorn Kjell Espmark i den högaktningvärda åldern av 92 år. 1981 blev han invald på stol nr 16 i Svenska Akademien och blev därmed officiellt en av Sveriges viktigaste litterära röster – må den sent tystna.

De sista åren av sitt liv var han oerhört produktiv och gav bland annat ut två trilogier, varur några diktsamlingar ses som hans kanske allra främsta verk. Den sista ”Återliv” kom 2021, året innan hans bortgång, vilket vittnar om att han skapade intill det sista.

Espmarks diktning kännetecknas kanske främst av ett mästertligt rollspel, eller ett poetiskt wallraffande genom historien där

foto: Rickard L. Eriksson

kända figurer blandas med släktingar och anonyma röster från gatan. Hans böcker är som ett sorlande maskeradparty som man inte vill missa. Där hörs alltifrån ”Muntra röster från Serengeti”, Simón Bólivar och Sapho, eller en döende narkomans sista

rop efter överdos; "Låna mig din röst! För fan."

Som sann humanist och förespråkare för den fria tanken och ett rättvist samhälle kan man se hur Espmark alltid följde med sin tid och aldrig begravde sig tankemässigt i historien. I hans dikt finns Hbtqi, pacifism, anti-nazism – men också mycket våld; stora fältslag och ond bråd död sker hela tiden.

Jag tänker på hans vän och kollega Tranströmers sista dikter ur "Den stora gåtan": "Begravningarna kommer/ tätare och tätare/ som vägskyltarna/ när man närmar sig en stad./ Tusentals människor blickar/ i de långa skuggornas land./ En bro bygger sig/ långsamt/ rakt ut i rymden."

Kanske kan man förhastad sig och tänka att en åldrande poet borde ha djupare kunskap om döden än någon annan. "Vad ser du då" i de döda?, utropar en journalist desperat i en TV-intervju med Espmark ett år före hans död.

Uppenbart är att han precis som Tranströmer visste lika lite om döden som alla andra hitom de levandes rike. Däremot står det klart att de båda närmade sig ett slags livets summerande. Hos Espmark gav det uttryck för lek men också hänsynslöshet som innebar att litterärt "ge sin vrede frihet".

I hans dikter framträder pojken som lever sig in i fältherrarnas öden och äventyr men med en professors djupa kunskap – referensbiblioteket mellan raderna sträcker sig djupt in i arkets atomer.

Leken i Espmarks dikt är alltid på fullaste allvar, magnetisk och sällskaplig – "Jag" är aldrig ensam./ Det pågår åldrande slagsmål i mig."

De strålande solarna och glittrande galaxerna på vår himmel är skapade ur intet med en våldsamt kraft. Samma våld uttrycks i Espmarks dikt, dock inte alltid aggressiv utan också med genuin kreativ intention.

"Oväntat slog han mig i bröstet/ så hårt att fyra revben knäcktes –/ som om jag hade gjort min bröstkorg/ till mitt eget mörka himlavalv./ Och plötsligt hörde jag fågel-sången."

Kjell Espmarks universum är Cartesianskt virvlande – av ord och öden ur historien. Men var finns hans egen röst? En litterär labyrinth utbreder sig här i vilken man kan förnimma ett slags tredje röst som gör sig hörd.

Han var inte bara expert på intertextualitet och hermeneutik utan förde modernismens dialoger djupare med en av hans förebilder T.S. Eliot.

I "Det öde landet" skriver Eliot: "Who is the third who walks always beside you?/ When I count, there are only you and I together/ But when I look ahead up the white road/ There is always another one walking beside you".

Den "tredje person" som det talas om är den närvaro som polarforskaren Ernest Shackleton beskriver sig ha upplevt under

sin ödesdigra vandring över Antarktisk. Detta är en känsla som ett sterilt laboratorium också kan frambringa – känslan av en icke levande persons närvaro i händelse av fara. Eliots dikt om Shackletons erfarenhet tas också upp av Espmark i dikten "I ögonblick av utmattning" – "När jag frågar den andre vem hon är/ lyfts konturen av en hand: – Inte än./ Och ett retsamt skratt ur en kommande tid./ Så väl jag minns det skrattet!."

Jag läser om "Den inre rymden" som tar vid där "Vintergata" slutade men fortsätter in på en annan väg. De historiska rösterna fortsätter tala här men är nu varvade med Espmarks "egen" röst eller "fragment av en självbiografi" som det står i efterskriften. Och här uppenbarar sig något nytt.

I mellanrummet mellan Kjell Espmarks "historiejag"/ "intertextuella jag" och hans "diktjag" uppstår en tredje närvaro, eller röst, som när man läser bara kan höras som rymden, som dikten "som skälver, skälver/ av återhållen sång."

DE KONTINENTALA UTTRYCKEN

ADELFO ZARAZUA

Att veta vem jag är

Jag ser dig på nära håll,
som ett litet barn som bespejar i ett fönster,
nyfiken, med viljan att genomtränga dina
ögon
svarta? bruna? blå?
Eller en sammanställning av gräs med
solen och natten?
För att kunna veta vem du är drar jag dig i
flätorna
och trycker dina läppar som om du vore en
färsk persika
men jag kan inte komma dit jag vill...
Därför att du andas som havet,
och i dina likformiga tänder bryter skummet ut
och jorden rör sig i dina sammanpressade
händer.

Till universum med kärlek

Kanske har du blivit mycket missförstådd
därför är allt som du ser det,
eller för att du är ett embryo av något
som inte har grott,
i alla fall håller jag på att lära mig att älska
dig
med ögon hos ett barn som inte är fött.

*Adelfo Zarazua är en poet och
översättare från Guatemala som
är bosatt i Uppsala.
Han skriver på både
spanska och svenska.*

CAO SHUI – A VOICE FROM CHINA

Cao Shui, also Shawn Cao (born in Jun 5, 1982), is a Chinese poet, novelist, screenwriter and translator. He is a representative figure of Chinese Contemporary Literature. He leads “the Greatpoeticism” movement. In his “Manifesto of Great-poem”, he aims to integrate sacred and secular cultures, oriental and occidental cultures, ancient and modern cultures in Chinese literature.

His novels *Secret of Heaven* trilogy tells the whole developing history of human civilization. His most notable works includes *Epic of Eurasia*, the already mentioned trilogy and *King Peacock* (TV series).

His works have been translated into English, Italian, Spanish, French, German, Danish, Polish, Russian, Hungarian, Croatian, Slovenian, Turkish, Arabic, Japanese, Korean, Hindi, Nepali, Vietnamese, Tibetan, Mongolian, etc. He has been invited to participate in the 30th Medellin International

Poetry Festival, the 26th Havana International Poetry Festival, the 14th Kritya International Poetry Festival in India and the 4th Qinghai Lake International Poetry Festival. He is a member of China Writers Association, China Film Association and China Poetry Society. He is also chief editor of Great Poetry, deputy editor in chief of World Poetry, secretary general of Boao International Poetry Festival and vice president of the Silk Road International Poetry Festival. Currently he lives in Beijing, and works as a professional writer and screenwriter.

Two poems

CAO SHUI

translation: Fiori Picco

Prince Snow Leopard

A long tail coiled overhead,
yellow and white patterns
reflect the snow mountain.
Sharp claws sparkling with stars,
roars in the wind pass through like a gale.
I think back to years ago,
when I found myself before its blue eyes:
like lights they illuminated space and time.
You, king of beasts, look at your kingdom:
wild yaks are loyal and brave generals,
the Tibetan antelope is a foresighted minister,
the Tibetan wild donkey is a holy Hermit,
white-lipped deer are monks
who see through the red dust.
Wolves can organize armies,
owls are night killers,
black-necked crane is a faithful lover.
Brown bear is a master of camouflage,
falcons control the sky,
snow-fowls are God's poultry.

I crossed the First Canyon of the Yangtze
River,
our four eyes looked at each other.
Years later, I always remember the thrill of
that meeting.
Why can't I control my tears?
Because I am a prisoner of time and space
and you will be the king of freedom forever.

Snow Country

The heavy snow has blocked
the mountain pass.
We ride horses between Heaven and Earth.
Laughter on horsebacks float in the wind.
Your lips are as red as wild roses,
My hair is black like smoke.
We meet on both sides of the river,
We are looking across two worlds.
We look inside and outside the castle,
We are looking across two worlds.
We are suddenly dizzy,
experiencing love and hate in a flash,
savouring joy and sorrow in a flash.
We extend our hands at the same time,
snow and ice have beating hearts.
That's how we go together
and spend a day in the Snowy Country.
From sunrise to sunset.
It will be over when we wake up,
and this day will be a lifetime.

Selected from Flowers of Empire, Fiori D'Asia
Editrice

JUNE HELLEN OMBOGA

A taste of poverty

I never had the idea and life of being poor,
Until I found myself being born poor,
For the rest of my life no tour,
But for all my rich friends tour was so sure,
Everyday life became harder.

Katana was the name of my rich friend,
Who never eat anything un-fried,
Each and everything she consumed was
fried,
For me I always lived a life I much tried
Everyday life became harder.

I decided to defer my studies at school,
Because to me life was then never cool,
Just to do a hotel job in a night shift,
Working 12 consecutive hours with no gift,
Everyday life became harder.

I passionately did my work without being
reckless,
Because back in the mind I knew my pa-
rents were jobless,

I did too much work past midnight, my
soul fearless,
The more days went by, the more I became
hopeless,
Everyday life became harder

Day and night I walked tirelessly,
Because I never had the thought of dying
hopelessly,
Maybe one day the sun will rise for me
tremendously,
And much hope will reflect in my eye sud-
denly,
Before the sun goes down I know I'll rise
up abruptly,
Maybe life would be fair this time

*June Hellen Omboga is a
poet, literature and
theatre student at
Kisii University
in Kenya.*

SHAMIM REZA

Around Fifteen You Were

Around fifteen you were
and I wasn't seventeen square
A storm rushed in after Dolpurni night,¹
that caused my pigeon's flight.

It felt like a pendulum's swing
Who could know that far-fetched fling!
For the first time, I loved a river
For the first time, mother found me to shiver
For the first time, I dipped into high-tide and low-tide
For the first time, I heard the other side.
For the first time, I touched the mountains
For the first time, I came out of chains.
For the first time, I became aimless
For the first time, I faced disgrace.
I know that love lacks shore
and never can be touched its core
Swimming for a long, I found nothing more.
I swam across the axis
and reached the sea-like heart
that can't be crossed anyhow
Only endless wave strikes every then and now.

¹. *A sacred religious night to the Hindus and the Buddhists.*

*Shamim Reza, a poet,
editor and professor,
is director at the
Bangabandhu
Comparative Literature
and Culture Institute,
Jahangirnagar University,
Dhaka*

SHOURAV SIKDER

In this prepaid world

Spread out the sensation of touch on your
smooth lips
That I knew long ago,
Love is a poison that consumes us all -
There is no way to know before crossing
the river of life
As I lived in this twenty-first century of
prepaid world;
And your tired eyes told me that night
The body is more like the storm of Kalbai-
sakhi that
Shuffled - our wi-fi doomed mind.

Once love is found

Love - how do I discern it?
There are houses but no addresses.
There is no body of him, but he burns,
Even though he has no eyes, he sees.
Love has no meaning, yet it is in the dictio-
nary.

Someone calls again and again when loved
ones move away
Yet, Love cannot be seen, cannot be
touched
Once you get the love,
Humans become beings.
Endless moonlight falls on earth.

Shourav Sikder (Sikder Monoare Murshed) is a poet, professor of linguistics and director at the Scandinavian Study Centre, Dhaka University. He is scheduled to make a visit to Uppsala in March 2023 to take part in the celebration of the 100 years of Stig Dagerman jubilee.

Two Poems

SOHRAB HASSAN

Översätt: Erik Spelmans, Anisur Rahman

Suckfågel

Det finns ingen väg i den här staden större
än min suck
Vägen du kommer att gå, gatan du kommer
att gå på
Du har bestämt dig; Du hittar mig där.
Jag är en skugglös person
Står tusen ljusår bort
Jag är ditt ljus i denna stad
Jag kom inte med något tillstånd, jag gick in
som Arbachin.
Det finns ingen himmel större än mänsklig
kärlek
Men du håller dig till betongen snarare än
himlen
Du ogillar utseendet på dödliga väldigt
mycket
Säg, om jag inte hade dragit mörkret nära
Hur känner du igen ljuset?
Ingen av er förstår min smärta, kanske till
och med jag
Jag kunde inte röra dina känslors hav.
Jag lever som en suck i de icke ångerfulla
människornas land.

Ieldens aska

En dag pratade jag med himlen för att folk
har vänt ryggen till
Nu ser jag att himlen också är annorlunda.
Himlen ovanför huvudet tog försiktigt bort
skuggan.
Vinden kan inte stoppa ropet i mitt bröst
Jag visste inte att det fanns så mycket miss-
lyckanden i ett liv. Så mycket smärta i ett liv
Bergen är tillräckligt höga för att bära min
smärta. Jag sa till floden, vill du dela min
sorg?
Å sa att jag har delat så många människors
sorg hela mitt liv, nu kan jag inte längre.
Jag gick till molnet utan hjälp. Moln sa, jag
har bråttom
Jag måste gå från norr till söder eller öst till
väst.
Jag ville också dela lite sorg med blå stjärna
De sa, vår sorg är mer. Jag har mer smärta
i bröstet.
Floder, människor, berg, moln - ingen gick
med på att ta min sorg
Till sist lämnar jag mina sorger i eldens
aska.

*Sohrab Hassan är poet och
journalist på dagstidningen
Prothom Alo i Dhaka*

SUJAN BARUA

Mother is the name of a flower

Translation: Jyotirmoy Nandi

Mother is the name of a flower,
Mother is a bird,
Yet I spend my whole day
Together with my mother.

I'm without pace
If there's not my mom.
When I'm hungry or sleepy
I search for my mom.

First of all I call my mother
getting up in the morning.
But where has gone my mother--
where she is gone dodging me.

Mother is the name of a flower,
And the flower is priceless,
Oh, what a fragrance it has
which soothes our heart.

Mother is the name of a flower,
Mother is a bird,

If she flies away,
So I grab her tight.

If she flies away
what will remain for me?
I can't live without mom.
So I always remain in her touch.
I rub her affection in my body
and draw dreams in my eyes.

*Sujan Barua is a poet
from Bangladesh.
He writes for both
adults and children.*

LÅGMÄLT OM SAMHÖRIGHET

Bo-Ingvar Kollberg

Lars Häger: Öliv (Bokförlaget Edda)

Lars Häger är lågmäld och ofta saklig i sin nyligen utgivna diktsamling Öliv. Många av dikterna berättar om möten och förmedlar en samhörighet människor emellan, som hör till bokens bärande inslag. Men också olika livsöden från de udda, tilltufsade och utsattas tillvaro får sina porträtt tecknade under skeendets gång. Det har blivit poesi, inte lika lekfull som tidigare. Men med stor uttrycksförmåga och en övertygande inre puls.

Det vilar en gåtfullhet i Lars Hägers poesi i hans nya diktsamling *Öliv*. Mellan det vi ser och något som finns strax bakom. Anat men aldrig helt utsagt, ofta berättar dikterna om människor han mött. Under en resa eller i något annat sammanhang. Många gånger i landskap som kan vara vid Medelhavet. Möjligen är det emellanåt sig själv han lyfter fram eller någon som stått eller står honom nära. Det tar en stund innan orden hittar sin mening.

I den här boken får läsaren uppdraget att vara teckentydare. Att fylla ut det som händer i dikterna med egna erfarenheter. Vi lever i ett samhälle med säkerhetslussar och kameraövervakning, påstår han på ett ställe. Det innebär att vakta sin tunga och tänka sig för vad man gör. I varje fall inte säga för mycket. Gesterna är återhållna och knapphändigt återgivna. Bäst gör sig dikterna om man tänker sig att de tillhör

rösten hos någon, som talar lågmält. Och innehållet blir då ledtrådar till hur mänsklig utsatthet kan vara beskaffad.

Det är i den Lars Hägers dikter blir till. En tidigare bok kallade han lite tvetydigt för Världens kärlek. Då var ironin ett ofta anlitat stilgrepp. Det gäller bara delvis den här gången, där i stället allvaret dominerar. Ofta tar han bäring på de udda, utstötta och av tillvaron tilltufsade människorna. Då blir det inte så stor plats över för lekfullheten. Eller söker han efter en försoning, där det i hans egen rätt att finnas rymms mera än bara att vara behövd för någon. Kanske blir i det ljuset frågorna om ensamhet och närhet så tydliga nu.

”Ingen människa är en ö”, citerar han John Donne en smula provocativt med tanke på diktsamlingens titel. Men också i förhållande till de känslor av tomhet och intighet, som har funnits med tidigare. Med den inställning till livet i stort som Lars Häger visar under dikternas gång, blir det svårt för honom att förneka såväl en gemenskap som en samhörighet människor emellan.

Som i dikten Vägen hem:

Hur ser vi ut i andras ögon. Hur ensamma / vi är. Tänker fem år framåt; från och med / nu är det leenden och skratt som gäller. / Kärlek till varandra, inte bara du och jag / utan Stefan, Anna, Sten och Maja, John / och Jon- och Sofie, Elva, Inna, Isa, / Emma, Gusten, Jimmie med sitt / handikapp, Pontus och Sting. När en / torrlagd flod börjar flöda. Det är vi värda, / efter allt som varit.

Ett annat inslag, som inte heller varit lika framträdande som den här gången, är den saklighet som satt många spår och emellanåt helt får bära upp det poetiska bildspråket. Och det med anspelningar på allt från det vardagliga yrkeslivet eller prosaisk soldattjänst hos FN till behandlingssituationer hos vården, till en lägenhet som måste tömmas när någon är död eller en minnesbild av ett tåg med sin last på väg till järnverket i Domnarvet.

Människor möts och snuddar vid varandra. Sedan går de skilda vägar. Kvar finns de faktiska omständigheterna. Inte stort

mycket mera. Det vet Lars Häger. Det vill han inte förneka. Han återger sina människors möten och ofta med eftertanke valda fragment ur deras livsöden. Och finns nog själv med där också. Lite varstans. Inte alltid helt lättillgänglig. Men ändå i en poesi med stor uttrycksförmåga och en övertygande inre bärkraft. Ännu mera än senast.

Det finns en saklighet i Lars Hägers nya poesi som ger den en nära förankring i vår gemensamma verklighet.

Foto: Fredrik Sederholm.

Texten har tidigare publicerats på kulturbloggen Sidstycken som drivs av Bo-Ingvar Kollberg (Kulturredaktör på UNT mellan 1980-2010). På Sidstycken skriver Kollberg djupsinnigt och eftertänksamt om ämnen som litteratur, scenkonst och kulturliv.

ATT VARA POET: ATT LÄSA, ATT SKRIVA

Läs mer än du gör nu. Skriv mer än du gör nu – säger poeten och bibliotekarien **Krister Gustavsson** till poeten, journalisten och bibliotekarien **Lisa Gidlöf**

Vill du berätta om ditt första betydelsefulla möte med litteratur?

Jag läste inte böcker som barn utan gick direkt på vuxenlitteraturen samma år som jag började i sjunde klass. Först ut var Eyvind Johnsons Nu var det 1914 och de tre andra delarna i hans romansvit om Olof.

Vad fick dig att börja skriva från första början? Har det alltid känts självklart att du ska skriva?

Mitt skrivande startade ungefär samtidigt med att jag började läsa "riktig" litteratur. Jag kände direkt att det var något för mig.

Vilken funktion fyller skrivandet för dig i vardagen? / Vad är drivkraften i ditt skrivande?

Numera är skrivandet ett sätt att leva, det ena förutsätter det andra.

Du har gett ut flertalet böcker sedan debuten 1987 med romanen ...bak Himalayas rand... Det är både romaner och diktsamlingar. Finns det någon genomgående tematik eller något ämne som ofta återkommer i dina böcker?

Det är väldigt olika böcker, men jag tror att reflektioner över existensen sprungna ur den direkta iakttagelsen finns med i alla mina böcker. Både dikterna och prosan föds ur något erfaret som sedan kläs i språk och växer till något större och mer komplext. Men även min privata situation

kan ligga till grund för en diktsamling eller roman. Kanske handlar alltihop om att göra världen synlig.

Hur ser skrivprocessen ut för dig beroende på om det är en roman eller en diktbok du skriver?

Den ser likadan ut oavsett om det är prosa eller lyrik. Några av mina diktsamlingar liknar prosasamlingar och romanerna har poetiska kvaliteter.

Jag skriver kontinuerligt vilket leder till att jag alltid har texter som väntar på sin form eller genre. Det verkliga slitet börjar när det står klart för mig vilken form texten kräver. Det är då redaktören kommer in, det är då det ska strykas, formas och skrivas om.

Hur länge jobbar du i regel med att skriva ett första utkast till en bok och hur lång tid tar redigeringsfasen?

Det varierar. Den ordning som mina böcker kommer ut i visar inte texternas tillkomst. Det händer att delar av ett verk bryter sig loss och vill bli en egen bok. Ibland har jag arbetat med en text eller idé i mer än tio år, medan andra bara krävt ett år.

Hur ser du på uppdelningen i genrer såsom prosa och poesi/lyrik, avseende ditt eget skrivande samt i allmänhet?

De små förlagen drivs av människor som brinner för god litteratur.

För mig är genreindelningen irrelevant. Egentligen bara till för marknadsföringen av en bok. Ibland tycker jag det är skönt att få sträcka ut

”ordandet” i längre perioder, nå en annan sorts andning än i traditionell poesi med korta rader.

Du berättade under Litterär skivrarverkstad där vi båda deltog 17 november, att bilden har en stor betydelse i ditt skrivande och du har själv skapat omslagen till dina senaste

två diktsamlingar. Vill du berätta om bildens betydelse i ditt skrivande?

Som sagt ovan. Det som triggar skrivandet är synintryck, eller perceptiva retningar, som kan komma från annan text likaväl som från landskap, flagnande väggputs, dimma, biltrafik... Jag har sysslat med bildskapande lika länge som jag skrivit, men det är bara med skrivandet som jag hittills har sökt offentligheten. Även omslaget på min kommande bok utgörs av en av mina bilder. Bildskapandet ger mig välbehövlig vila från den ständigt surrande språkmaskinens slammer.

Vilken av dina böcker känner du dig mest nöjd med, och varför?

Jag känner starkt för mina första böcker, den lilla barndomsskildringen *...bak Himalayas rand...* och den nästan oläsbara men konsekventa *Stadsflygaren*. Min senaste diktsamling *Toposatopicus*, som är en långdikt skrämmer mig genom sin hårdhet och frånstötande skönhet. Min vackraste och mest välformulerade bok är nog tanke-

boken *Vindbro*.

På Lejd förlags hemsida beskrivs din senaste diktsamling så här: Toposatopicus iakttar relationer, hierarkier och rörelser på och igenom ytor och territorier. Boken nominerades till Sveriges Radios Lyrikpris 2021. Du har också belönats av Svenska Akademin och Samfundet de Nio m.fl. Vad betyder litterära utmärkelser för ditt skrivande?

Ingenting för skrivandet. Men som uppmuntran betyder det en del. Samt att det kan ge nya läsare.

Vilka är dina största litterära inspirationskällor?

All bra litteratur inom alla genrer. Mina husgudar sedan tonåren är Gunnar Ekelöf samt Rilke, både poeten och författaren till romanen *Malte Laurids Brigge*. Och naturligtvis Franz Kafka som jag började läsa under gymnasieåren. Thomas Bernhard ger läsglädje som få. Poeterna Ragnar Thoursie, Majken Johansson, Anna Ryd-

stedt och Inger Christensen har också följt mig genom åren. Bland senare upptäckter finns Gloria Gervitz och Friederike Mayröcker. Jag stannar där, annars blir detta en katalog.

Var hämtar du i huvudsak inspiration till ditt skrivande ifrån?

Lika delar från mitt inre mumlande, det omgivande synliga, och inte minst från annan litteratur.

Hur ser du på att det främst är små förlag som publicerar poesi idag, trots att dessa förlag har sämre ekonomiska resurser än de stora förlagen?

Detta blir extra tydligt när man tittar på nobelpristagarna. Det är snart regel att dessa har givits ut på små förlag. Jag tänker ibland att de stora förlagen drivs av ekonomer istället för redaktörer och förläggare. De små förlagen drivs av människor som brinner för god litteratur.

Du har berättat att du kommer ut med en ny

bok i januari 2023. Vill du berätta något om bokens tillkomst och vad den handlar om?

Boken som har titeln *Varseblivningar* kommer att sorteras in under genren lyrik. Det är en tredelad berättelse om seendet och börjar mycket konkret med en allvarlig ögonskada men sedan fortsätter i en svit med varseblivningar, iakttagelser i vardagen och hur den öppnar sig mot större perspektiv. Sista avsnittet är en hallucinatorisk resa genom ett nu som både är ett då och ett sedan.

Hur ser du på Uppsalas litterära scen?

Uppsala och Uppland hyser mängder med författare. Det finns många parallella gemenskaper. Jag tror just därför att det skulle vara omöjligt att få till en antologi med "Uppsalaförfattare" eftersom vi kommer från hela landet och hela världen, blir här några år, eller i vissa fall stannar/fastnar för gott. Kanske är det utmärkande för Uppsalas litterära scen att den är internationell. Samtidigt ligger Stockholm så nära att det som sker där skymmer det som

händer i Uppsala. Kanske kan man önska sig en mer initierad och rikare bevakning från media av det som sker i Uppsala. I Uppsala finns flera litterära festivaler som välförtjänt lockar en stor publik, men här finns också motsvarigheter som arbetar mot en fåtaligare men samtidigt mycket engagerad publik.

Har du något råd till aspirerande författare?

Läs mer än du gör nu. Skriv mer än du gör nu.

– **Lisa Gidlöf**

WHEN A DISSIDENT BY DEFINITION IS A 'HERO'

Mattias Tengstrand, one of our young colleagues, also a student at Uppsala University, talked to Uppsala City's new guest writer **Mamoun Zaidy**.

Mamoun, born in Libya, is an Arabic writer, poet, translator and veterinary doctor.

Why are you writing and why did you start?

- It's an existential and a philosophical question. I will try to answer it, but will not be able to.

The thing is, at some point in life you will start engaging in existential questions about cause. Some start at an early age due to curiosity. Some people then develop writing. For me it also was a way of talking to myself. You know I was born in a family with ten brothers, and my father was not very rich. Our situation was not very favorable. The writing strengthened me and helped me to survive and to cope with these questions and difficulties.

By chance, one of the well-known poets in my country discovered my writing. His cousin helped me get an appointment with

him in his office. He published my first writing which was a short story. That was very surprising to me. That I am now not only talking to myself but to other people.

It forced me in some way to control what I would write and not write. For me I still look back at the old days when I was talking to myself. Then when the stories were complete I would tear the paper apart and the writing would get destroyed.

But with publishing I discovered that writing could be a beacon for explaining the life of all human beings. That gave me a new reason to write. I stopped only caring for myself but for all people. Regardless of country or other religion than me.

Writing therefore becomes something unifying. We are all humans. We can't understand religion, countries but we can understand being human. Writing is a way of sharing it with others and speaking for them; it is not about expressing yourself all the time. It is a way of communicating what it is to be human.

So I started writing at about 16 or 17 and was first published in 1988 in a newspaper. It was my last year in journalism school. Those were short stories, and after that I started loving experimental writing. That is mixing genres. Short stories with poetry, history, science and so on.

What languages are you writing in?

I began with Arabic which was the language spoken in my family and society. When you later in life learn different languages you start to love them and write with them. For me French, Russian and Italian. I now write in English which more people can understand than arabic. Arabic is thou more capable of exhibition than english. Every language has a unique character. But the English language lacks the variability of the Arabic language. I hope to learn Swedish too.

Would you like to tell us about your days in Uppsala?

I'm here as a fristadsförfattare you know. It is a long story but I will try to make it short.

Mamoun Zaidy

The story starts when I start to understand about life. Our country was governed by a dictator who controls everything. He used satanic techniques to control people. He inserted his followers everywhere. At that time I started to engage in public life. I made my commitment as a writer, intellectual and an educated person. That is the responsibility of the intellectuals in the society. To express what you think is in favor of society. To encourage effective progress and develop society in a good manner.

One day the dictator banned the English language. The faculty stopped teaching in English. We students had studied in English for five years and were in shock. We only had two years left, but now the previous five years were not taught anymore. That was very psychologically confusing. So I wrote an article about the importance of learning other languages.

That article was bought by the news and published. For that article I got punished. The faculty deprived me of my degree. I was a good student and did excellent but

in the final year they deprived me from sitting for the final exam. After negotiation, they finally let me complete my degree but condition I would only get half the points of my actual degree.

Despite hating the dictator I stayed away from being one cow in the herd. I exposed myself for the

misious. I started to attack this committee who was born from fear. From 1990 I was constantly creating enemies. I was deprived from working for

nine years. Although I was the first veterinary doctor in my area. After 2010 when Gaddafi had fallen and the papers discovered the files and exposed them to everyone. Some of my friends informed me that there was an agenda with my name in the files of the people in control.

After this aggression and humiliation another story began. Because the Islamist gained the power again. These islamist are

from a small sector in islam called whabi. This religious group started in the 1700 century and were educated people. But in Saudi Arabia because of the political fight between Saudi and Iran, the group was revived. Saudi gave it money and it rose in power. They are anti any other understanding of islam. So I started questioning them.

Writing is a continuous process. It is a way of living. Writing is also a living creature in some way.

In 2012 I started to establish the culture saloon. It is a gathering for poets and writers to have a place to sit, read,

listen and negotiate. But the place was under control of those people. They might be hidden but they were secretly in control. After three gatherings they discovered we had these saloons and brought a religious group to book every night in that place. We could not go there anymore.

They said I was a secular. Secular in my country means you are infertile. They insist you are not allowed to stay. They stormed

my house because I was expressing my opinion. They wrote things on my door telling me I will face bad consequences.

Sometimes when I visited shops they stopped me to ask about their animals because I'm a veterinarian. They then in front of other people asked me why I didn't go to the mosque. They told me I'm a secular doctor. We will destroy people like you.

I soon discovered I can't do anything to myself or my country with those people. I found the place of Uppsala and I will be forever grateful to them. They invited me to be here. After finishing setting up my new life in Uppsala I plan to help the people in my home-country. To help their voices be heard. Life must go on, life is very precious. No one should be able to freeze me with a gun, my dreams or my life.

That is the story. I will stay in Uppsala as a fristadsförfattare for two years. That is a great chance of learning about Sweden, their people and their culture. Although I think Sweden now faces some barriers

socially and politically. But change is the nature of the human being. We should always cope with the change and find a way to survive.

What are you writing now?

Writing is a continuous process. It is a way of living. Writing is also a living creature in some way. I work with translating books. That is also another way of writing and reading and knowing about cultures and other people. I just finished three books. The first one is Socrates of love. It is the teenage years of Socrates, who is most known for what he accomplished as an adult. How he fell in love and lived as a teenager.

I also finished a book called the labs of writings about Jordan Peterson. It is about the architecture of believing. How our beliefs, who we hold strong and fight for are formed. Briefly he talks about our objection to the anomaly or the change. We usually live in the past and the wisdom of our forefathers in an area called the discovery area which is the culture of the mother and father. Then we face something strange

and new due to the continuation of life. Our objection to the anomaly is promising and threatening at the same time. Promising because it's new information and threatening because we have to live with this new change.

So we are one of three people. He calls it the fascist which is a strong believer of his past and not able to agree to a new thing. And the divergent which is totally agreeing with the new. The good one is the Hero who fights the dragon and then goes back to his family. That means he deals with the anomaly, learns it and remakes his old beliefs.

Beside these books I translate the systemic view of life. It's a new scientific book about discovering life.

I also write some shorter stories. Yesterday I wrote a poem about mining gold in San Francisco in the 1800 century.

Which one of these three personalities from Peterson's book are you?

It's not up to me to decide. But because I am here in Uppsala, that means I am a hero. In fact if I was the fascist type I would stay in my country. I am voluntarily engaging with the anomaly. By definition I am a hero.

All the mythology is examples of heroes. You know Aquiles and other people from Greek mythology. The monster is the symbolic meaning of the unknown, your life is the known. If you encounter the unknown you need to overcome it and make it good for you. If you succeed and integrate with the new situation, you are a hero.

– Mattias Tengstrand

FRÅN FRISTADSFÖRFATTARE TILL MODERSMÅLSLÄRARE

"Det var en värdefull möjlighet"

Marie-Louise Bahati, *en av våra unga kollegor som också studerar på Uppsala universitet, intervjuar Uppsala kommuns före detta fristadsförfattare Ashraf Bagheri.*

Sedan 2006 har organisationen ICORN arbetat för yttrandefrihet och solidaritet för att i samarbete med ett antal länder kunna erbjuda en fristad för författare och skribenter. En av dessa som fått hjälp är Iranianern Ashraf Bagheri. Trots att hon idag arbetar som modersmålslärare säger hon att "Det finns lite hopp om att fortsätta som författare i framtiden"

"Jag fick hjälp genom ICORN som hjälper personer som har problem inom frihet och trygghet i deras land. I Iran finns mycket problem med censur och jag kände till kollegor som fick hjälp inom ICORN. Jag berättade om min situation och skrev till dem. Efter två år fick jag svar"

Nu är hennes fristadstipendiumstid slut och Bagheri menar att det är svårt att fortsätta sitt arbete som journalist och författare i Sverige, i och med språket samt den skiftande målgruppen. "Jag frågar mig

själv för vem ska jag skriva för". Hon jobbar till följd av detta som modersmåls lärare och menar att det fortfarande är givande eftersom hon arbetar med språket och får inspirera andra.

"Jag fick en möjlighet inom Uppsala kommun för att ha en skrivkurs med ungdomar som pratar Dari och Persiska"

Ashraf Bagheri vänder på sin mobil efter en tids letande för att visa den färgglada framsidan till boken *Take me back, I have left something there* som är en sammanställning av texter som skrevs under 2020 samt 2021 som en del av denna kurs för ungdomar som talar Dari och Persiska. Hon beskriver upplevelsen som mycket värdefull där de kunde skapa ett hem av likasinnade där de kunde prata om deras känslor relaterade till deras hemländer.

Men kärleken för språk sträcker sig långt tillbaka.

"När jag var 10 eller 11 år och läste böcker försökte jag hitta fel som fanns i böckerna.

Det blev intressant för mig att försöka hitta fel i texter som andra skrev. Jag älskade att skriva och läsa."

Hon studerade sedan litteratur på gymnasiet och vidare persisk litteratur på universitetet. Detta ledde till jobb som redigerare på ett förlag och senare som journalist och författare på ett annat. Bagheri jobbade också som lärare under en kortare tid.

Förutom den utgivna poesin hon har skrivit genom åren så handlar hennes första bok om kvinnor som inte får sjunga i Iran. Bagheri menar att kvinnor möter motstånd runt om i landet exempelvis som sångerskor där dem till exempel inte får sjunga om politik som regimen inte står bakom. Hennes bok centrerar Simin Ghanem som är en välkänd och älskad sångare i landet. Hon har även skrivit barnboken *Månen var inte bara min*.

Med kärlek i ögonen förklarar Bagheri att hon "älskar att leva inom ord". Hon menar att genom ord kan vi finna en betydelse till livet och att det är oerhört viktigt för henne

att trots allt vara författare. Hon uttrycker att "Det finns lite hopp om att kunna fortsätta som författare i framtiden" och drömmer om att använda sina litteraturkunskaper vidare i livet.

När jag frågar om hon skulle rekommendera författarskapet till andra svarar hon som om det vore en självklarhet. "Ja, det är det bästa sättet att berätta om livet"

– **Marie-Louise Bahati**

Fakta

Namn

Ashraf Bagheri

Alder

53 år

Författare som inspirerar henne:

Natalia Ginzburg,
Lena Andersson och
Forough Farrokhzad
som beskrivs som
"den modigaste
poeten som har varit
i Iran"

Aktuell med boken

"Take me back I have
left something there"
i samband med
avslutad kurs.

Drömmer om att skapa
och undervisa i en skola
där elever kan lära sig
persiska.

ATT TALA OM RFSL

Ceres Haglund

RFSL Uppsala driver en utbildningsverksamhet, främst i skolor och på arbetsplatser och studieförbund

Ceres Haglund

RFSL Uppsala grundades 1970, då under namnet Uppsala Förening för Homosexuella eller Agda. Föreningens syfte var att skapa platser för queera att umgås och bryta den isolering som queera annars ofta upplever. Detta arbete var mycket lyckat och lade grunden till en stark tradition av fika och andra sociala verksamheter som än idag är kärnan i RFSL Uppsalas verksamhet.

Idag arrangeras ungefär 125-150 fikaträffar om året med blandade teman. Gruppernas fokus är typiskt både social gemenskap och stöd. Utöver detta arrangeras också många individuella stödsamtal kring många olika frågeställningar som kan vara allt från att komma ut till hjälp med STI-testning.

Drop in-fikat är ofta inkörsporren för nya

besökare och en plats dit både queera och allierade är välkomna. Samtalsämnena varierar brett och täcker både frågor kring queerhet och diskussioner om allt deltagarna är intresserade av.

Queer & Nerdy är en social grupp för queera personer med nördiga hobbies. Grupp-tillfällena är alltid mycket ambitiösa och aktiviteterna är varierade. Virkning, brädspel och konst är vanligt förekommande, och det finns alltid hembakt fika.

Transgruppen är Uppsalas största träffpunkt för transpersoner och andra utanför könsnormerna. Träffarna kretsar ofta kring transvården och social transition, men även mycket annat. Gruppen har även en aktiv

Discord-server med många memes.

Asexuella Nätverket är ett safe space för personer på de asexuella och aromantiska spektrumet. Mycket av träffarnas innehåll är informativt då kunskapen om dessa identiteter ofta är låg, men gruppen fungerar också som en gedigen social gemenskap.

Newcomers arbetar med queera asylsökande, som är en mycket utsatt grupp. Gruppen erbjuder många typer av stöd, vilket ofta innefattar olika frågor som uppstår för personer som är nya till Sverige. På kontoret finns också två av Sveriges främsta asyljurister, Aino Gröndahl och Patrick Bazanye, som arbetar med påverkan och även juridisk rådgivning för besökare.

Utöver detta hålls många andra evenemang, och det största är i särklass Uppsala Pride som i år drog runt 4000 besökare och uppmärksammades flera gånger i media. Ett annat återkommande evenemang är Transmission, som är en gratis klädmarknad för alla medlemmar. Namnet

kommer av att en stor del av kläderna är donerade av transpersoner som genomgått social transition.

Föreningen har även ett ihållande påverkansarbete, och förekommer både i media och som sakkunnig remissinstans. Det finns även en samverkan med uppsalas könsidentitetsmottagning. De största frågorna som drivs just där är transpersoners rätt till vård och queera asylsökandes rättigheter, även om många andra frågor också förekommer.

Slutligen kan också nämnas att RFSL Uppsala driver en utbildningsverksamhet, främst i skolor och på arbetsplatser och studieförbund. Innehållet varierar, men normkritik, inkludering och STI-prevention är vanliga ämnen. Personers engagemang i föreningen fungerar också som ett sätt att träna dem i föreningsarbete och utbilda framtidens aktivister.

Vid intresse finns mer information på föreningens hemsida, uppsala.rfsl.se, eller genom att helt enkelt dyka upp på drop in-fikat som hålls varje torsdag, 18-21.

OHÖRDA RÖSTER – FRÅN LOKALT TILL NATIONELLT

Henrik Ivansson, Monica Atterberg

Det började för snart tio år sedan i Studiefremjandets regi. 25 personer med psykisk ohälsa tillfrågades om vilka aktiviteter de skulle behöva för att få ett bättre självförtroende och må bättre. Många betonade hur viktigt det var att lära sig hur samhället fungerar, känna till sina rättigheter och veta vart man ska vända sig i olika situationer. Flera kände behov av att kunna kommunicera bättre och få kunskaper i hur man bäst formulerar sig muntligt och i skrift för att få förståelse och vinna gehör för olika insatser hos allmänheten, vården och politiker.

Hur skulle man hitta den aktivitet som tog hänsyn till alla dessa önskemål samtidigt? Så föddes tanken på en lokalt Uppsalabaserad nättidning där brukarna själva kunde få stort inflytande och samtidigt lära sig hur en tidning produceras. Tidningen döptes till Vox Vigor som är latin. Vox betyder

röst och Vigor kraft. Brukarna skulle få en starkare röst. "Jag vill, jag kan, jag vågar" blev ledstjärnan. Efter ett långt förarbete nappade Allmänna Arvsfonden på idén och beviljade ett treårigt projektstöd.

För att tidningen verkligen skulle nå ut behövde vi samarbeta med brukarföreningar och engagera vårdpersonal, politiker, anhöriga och vänner. Vi bestämdes oss för att, förutom traditionell journalistik, testa s.k. konstruktiv journalistik. Brukare och anhöriga som skriver artiklar eller insändare ska inte bara behöva hoppas på att någon lägger märke till dom. Redaktionen vill ta aktiv del i hur saker kan lösas, kontakta ansvariga som får möjlighet att yttra sig, sen följa upp och hitta framkomliga vägar. Några lyckade insändare var klagomålen om lyhördhet och insyn till patienter på Psykiatrins hus i Uppsala.

Dessa ledde till svar från ansvariga och en viss ombyggnation i huset.

Efter tre år fortsatte tidningen med enbart ideellt arbete. Under den tiden hörde flera personer av sig från andra delar av landet och ville vara med. Men som Vox Vigor var uppbyggd, lokalt och utan pengar, gick det inte att utvidga den. Då ställde Allmänna Arvsfonden åter upp och beviljade medel till ett tvåårigt projekt för att utveckla den lokala tidningen till en rikstidning. Tillsammans med RSMH (Riksförbundet för Social och Mental Hälsa), Hjärnkoll Västerbotten och Uppsala plus flera andra brukarföreningar håller vi nu på att göra tidningen nationell genom att skapa ett nätverk av brukare runt om i landet som ska kunna ta över den. Vi undervisar i allt som handlar om tidningsproduktion och kommer också att lämna efter oss en lärobok och diverse lathundar.

Att få chansen att utveckla ett lyckat lokalt projekt till ett rikstäckande känns stort och spännande. Samtidigt ser vi att många andra lokala projekt som Studiefremjandet

det Uppsala Västmanland driver också skulle kunna göra stor nytta i andra delar av Sverige. När man skapat en uppskattad verksamhet för sin målgrupp och byggt upp lämpliga metoder, då är det synd att inte fler i landet ska kunna få dra nytta av resultaten.

Studiefremjandet driver också Litteraturcentrum, ett plattform för både amatör och professionella författare. Här finns många uppskattade aktiviteter som exempelvis berättarkaféer och skivarkverkstäder. Verksamheten sker ofta tillsammans med och för utsatta grupper (hbtq, personer med funktionsnedsättning). Ett annat exempel är Orda som handlar om kreativt skrivande och läsande för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Tänk om vi även skulle lyckas sprida de här verksamheterna ännu mer nationellt än vad som sker idag? Det vore fantastiskt!

Monica Atterberg, Projektledare för Vox Vigor Riks och frilansjournalist

Henrik Ivansson, Chef Uppdrag & Projekt, Studiefremjandet Uppsala Västmanland

ULF HOLMBERG – THE MIGHTY SHADOW

Gitarristen Ulf "Mighty Shadow" Holmberg har utmålats som en av mästarna i genren instrumental gitarrock av äkta retromärke.

Ulf är en musikalisk mångsysslare. Han har spelat instrumental gitarrock med Bosse Winberg (The Spotnicks), Blues med Phantom Flyers och Junior Welles (Blues Brothers), Jazz med Claes Jansson, symfonisk rock med gruppen Manticore, visor med Owe Thörnqvist samt rock ´n´roll med The Refreshments, Rock-Ragge, Billy Bremner (Rockpile), Linda Gail Lewis (Jerry Lee Lewis syster) och Little Gerhard för att nämna några.

I sin `Space Place Studio` i Vassunda utanför Knivsta producerar Ulf sina egna och andra artisters musikproduktioner. Artister som Lalla Hansson, Ian Haugland (Europe), Svenne Hedlund och Göran Engman har alla besökt hans studio.

Ulf har både egna och tillsammans med

andra musiker olika grupper och projekt: Manticore, Crime Scene, Kent Wennman Rockabilly Quartet och Mantix.

Ulf föddes 1962 och startade sitt första band 1976. Tidiga influenser var och är Beatles, Beach Boys, Electric Light Orchestra och 60-talsmusik i allmänhet. Gitarrgrupper som Shadows, Spotnicks & Ventures har satt sin prägel på Ulfs gitarrspel. En annan favoritstil är bluesen och bluesmen som Elmore James och Muddy Waters. Chuck Berry är en annan stor gitarrhjärte.

Även de progressiva gitarristerna Steve Hackett och Steve Howe är stora förebilder.

Chet Atkins, Les Paul, Roy Buchanan och Danny Gatton är andra stora influenser.

Vid sidan av musicerandet arbetar Ulf på Studieförbundet som kultursektionschef och utbildningsledare för Studieförbundets Kulturskola.

NOAH OCH YAR – EN PRAOBERÄTTELSE

När mötet tagit slut översatte vi 100 frågor till kungen till engelska. Så slutade vår andra dag hos Studieförbundet, och det kändes verkligen som att vi hade fått något gjort på den dagen, skriver **Noah Laven** och **Yar Mohammed**.

Den här hösten fick vi möjlighet att praoa hos Litteraturcentrum (LittC) och Studieförbundet (SFR) i Uppsala under en vecka i november 2022. Det har varit en lärorik och ytterst intressant upplevelse, och de anställda har varit väldigt hjälpsamma och trevliga genom hela veckan. Det känns faktiskt lite svårt att tro att det var under en hel vecka, för det kändes som tiden flög förbi. Men i alla fall ska jag nu berätta lite om det som vi gjort under den veckan!

Vår prao började på måndag klockan nio, vilket är en helt hyfsad starttid enligt mig. Det första vi gjorde var att gå på ett online-möte med de andra anställda tillsammans med vår handledare Anisur Rahman och Seynab Haji, och det här mötet gjorde faktiskt ett ganska stort intryck på mig när det gällde stämningen på arbetsplatsen. Alla på Studieförbundet var trevliga både mot varandra och oss, och det är något som jag verkligen tycker är viktigt på en arbetsplats. Efter mötet fick vi besöka Stadsbiblioteket och få en glimt av samarbetet mellan de här två organisationerna. Under vårt besök på biblioteket diskuterade vi planeringen av framtida evenemang, och fick även gå bakom scenerna på biblioteket för att se maskinen som sorterar böckerna som återlämnats. Efter detta besök gick vi till olika bokhandelsaffärer för att bland annat diskutera flera samarbeten. För att

avsluta dagen fick vi lära oss mer om vad exakt Studieförbundet håller på med, vilket inte är en helt enkel fråga. Vid slutet av dagen hade vi lärt oss mycket mer om det dagliga arbetet på Studieförbundet.

Yar och Noah med producent och bibliotekarie Ellen Ferngren och Ash Iris på Uppsala stadsbiblioteket

På tisdag började vi igen klockan nio. Efter att ha lärt oss lite om vad Studieförbundet arbetar med fick vi nu hjälpa till lite med detta arbete. Vi organiserade olika blad för en kurs om att vara förälder i Sverige, och hjälpte till med några andra saker. Sen så

fick vi delta i ännu ett möte, den här gången ett möte mellan några av Studieförbundets personal för att diskutera framtida planer gällande ekonomi, PEN-kongressen 2022, nominering av Nobelpristagare, och andra övriga frågor. Vi fick lära oss mycket om hur man deltar och antecknar under möten, en erfarenhet som jag tror kommer vara användbar i framtiden. När mötet tagit slut hjälpte vi Anisur att översätta 100 frågor till kungen till engelska. Så slutade vår andra dag hos Studieförbundet, och det kändes verkligen som att vi hade fått något gjort på den dagen.

Onsdag var en unik dag, för vi började dagen på en annan lokal än den på Ljusbärargatan 2B där vi vanligtvis hade varit. Vid klockan nio på onsdag befann jag och Mohammed oss i Gottsunda Centrum på Föreningshuset Kontakten. Där fick vi lära oss av Seynab om vad exakt kontakten är: ett ställe där man kan komma för att bland annat studera, läsa, spela musik, få hjälp med läxor, och mer i lugn och ro. Men det roligaste som vi gjorde på kontakten var helt klart att baka en kladdkaka i det

fina köket som finns där. Tyvärr så blev det inte den finaste kladdkakan, men som Seynab sa så heter det ju kladdkaka av en god anledning. Sen så fikade vi med några andra som jobbade med Studieförbundet i Gottsunda Centrum, och gick runt för att se på några verksamheter i Gottsunda Centrum som samarbetar med Studieförbundet. Efter att vi ätit lunch åkte vi tillbaka till den vanliga lokalen för att gå på ett möte mellan flera författare på Kafé Mumrik. Enligt både jag och Mohammed var det här vår favoritdag av vår prao, för vi tyckte mycket om kontakten - och för att kladdkakan verkligen var god.

På torsdag började vi dagen med att lära oss om problem med det moderna svenska skolsystemet, något som är viktigt för Studieförbundet då de håller på mycket med folkbildning och studier. Jag kommer helt säkert tänka på punkterna som nämndes när skolan börjar igen. Under lunchen hade vi ett möte, och efter det så fick vi lära oss lite mer om de andra som jobbar på Studieförbundet. Först så pratade vi med Ceres, som jobbar med RFSL

Uppsala, en organisation som kämpar för HBTQ-rättigheter. Vi fick veta att Studieförbundet faktiskt har stödgrupper för folk som utsatts för kränkningar och hatbrott på grund av deras sexualitet, något som jag inte skulle anat. Efter att vi pratat klart med Ceres pratade vi med Denis, som jobbar med Studieförbundet för att bekämpa missinformation och "fake news". Han pratade om hur han rest till Tyskland för att hjälpa ungdomar med att skilja det sanna från det falska, och visade oss också hur sådan falsk information ursprungligen skapas i många fall: genom AI. Det var både roligt och intressant att få höra vad de andra som jobbade där höll på med, för fram till dess hade vi bara varit med Anisur och Seynab.

Yar och Noah med konstnärliga ledaren Magnus Dahlerus hos Teater Blanca, Uppsala

Den fjärde dagen hade vi lunchmöte med Elin Teaters ledare Elin Hilläng. Därefter besökte vi Teater Blanca i Uppsala och träffade bland andra konstnärlige ledaren Magnus Dahlerus.

Den sista dagen av vår prao var en av de roligaste, eller så tyckte jag åtminstone. Dagen började med att vi och de andra personalen åt tårta, just för att det var sista dagen av vår prao. Jag har aldrig fått tårta på en prao-plats innan, så det var en ganska stor överraskning för mig. Tårtan var dessutom jättegod, så jag är väldigt tacksam till de på Studieförbundet som ordnade det. Efter att vi ätit färdigt fick jag intervjua Lars Häger, som är verksamhetschef för Studieförbundet i Uppsala och Västmanland. Hans svar tyckte jag var väldigt intressanta, och han var dessutom väldigt trevlig att prata med. För att ha varit min första intervju tycker jag att det gick väldigt bra. Efter intervjun tillsammans med sektionschefen Ulf Holmberg och Mattias Tengstrand lunchade vi på restaurangen inne i Uppsala konsert och kongress. Avslutningen av vår prao skedde på

en restaurang, där vi åt kvällsmat och även fick en väldigt fin present.

På kvällsmat den sista dagen.

På det hela taget var det en väldigt unik upplevelse att få praoa på LittC och SFR, och något som jag är glad att jag fick göra. Själva arbetsplatsen och verksamheten är väldigt annorlunda från andra jag sett, på ett bra sätt. Personalen var hur trevliga som helst och gjorde att vi verkligen kände oss välkomna där, även efter vår prao hade slutat. Jag hoppas att fler praoar hos Studieförbundet, för det är inte någon annan arbetsplats som är lik den.

– **Noah Laven** och **Yar Mohammed**, BLIC
9, Kvarngårdesskolan, Uppsala kommun

LALON FAKIR: EN MONOLOG

Anisur Rahman

Översättning: Erik Spelmans, Anisur Rahman

Lalon Shaha födelsedatum är inte helt klarlagt, men indikationer finns på att han föddes 1774 och dog 1890. Lalon anses av många vara en förgrundsfigur inom baul-asketismen utöver att vara både kompositör och baul musiker. Lalon är en viktig sekulär figur inom Bengalisk litteratur och lyrik, däribland en inspirationskälla för nobelpristagaren Rabindranath Tagore såväl som välrenommerade författare såsom Allen Ginsberg och Kazi Nazrul Islam. Exakt vetskap om var Lalon växte upp finns inte att tillgå men troligtvis föddes han i en by i Bangladesh, beläget på den dåvarande Indiska subkontinenten under brittiskt styre. Lalon föddes som hindu. Hans privatliv är på många sätt dolt i tidens hölje, sannolikt gifte han sig i ung ålder.

I tidig ålder, på en pilgrimsresa, drabbades Lalon av en virussjukdom som nästan

kostade honom livet. Han lämnades åt sitt öde av de andra i sällskapet och räddades av en muslimsk fakir som såg till att han fick livet åter, Siraj Sain. När Lalon återvände förvisades han av sin fru och närstående eftersom han fått husrum och hjälp av muslimer. Besviken och förkrossad återvände Lalon till Siraj Sain för att hänga sig åt Baul-doktrinen och den asketiska livsstilen. Efter att Siraj Sain avlidit etablerade Lalon ett Akdha monasteri i byn Chheuria, beläget vid Kaligangas flodbank. Där spenderade han resten av sina dagar i återhållsamhet och författade musik.

Det huvudsakliga temat i Lalons sånger är idén om att kroppen är sätet för all sanning. Det huvudsakliga målet med den baul-asketiska utövningen är att finna och uppgå i det formlösa och inneboende högsta väsendet, vilket enbart kan uppnås

genom gudomlig kärlek, hängivenhet och meditation. I Lalons sånger finns spår av hinduiska och buddhistiska påbud, såsom Vaishvava Sahajiya doktrinen och sufismen. Sångerna föreställde sig ett samhälle fritt från diskriminering till följd av religion, etnicitet och kast.

Originaltexten på bengali från bengali-svenske poeten Anisur Rahman handlar om Lalons liv, upplevelser och de sekulära samt religiösa insikter han når fram till under sin resas gång. Lalon var en passionerad motståndare till kastsystemet och olika former av hierarkier i samhället. Varje år kring mars-april, vid jubiléet av Lalons död, samlas hans lärjungar och följare och visar respekt gentemot den avlidne gurun genom underhållning och sång i tre dagar. Den livslånga historien som skildras på ett relativt lågt antal sidor ger insyn dels i Lalons bild av det hierarkiska samhälle han verkade i såväl som en utveckling av samma bild, mitt framför läsarens ögon och lyssnarens öron. Lalon verkade för ett tolerant samhälle, där människor kan leva tillsammans i enighet, förenade i det

allmänmänskliga. Hans tankar, ord och sånger är lika relevanta idag som de var då. Tolkningen på svenska har sammanställts av mig och Anisur Rahman.

– **Erik Spelmans**

SIDA 9

Jag är Lalon.
Var ska jag gå?
Vartifrån kom jag?
Vad är min nationalitet?
Vilken är min religion?
Vad är mina grannars nationalitet?
Vad är deras religion?
Vem är min släkting?
Vem är inte min släkting?
Jag har inte tänkt på detta.
Jag ser män och kvinnor som jämlikar.

Jag förlorade min pappa som barn.
Jag hade bara min mamma som familj.
Sedan träffade jag min fru.
Bara min mamma och min fru är familj nu.
Mina släktingar är inte snälla mot oss.
Jag tyckte inte om detta.
Vi lämnade vår by.

SIDA 10

Vi flyttade till byn Dashpara.

Folk i Dashpara är som mina släktingar.

De är mina grannar.
Jag tycker om sång.
Jag tycker om musik.
Jag tycker om den religiösa gemenskapen,
Men den enligt mig själv.

Jag kunde inte gå till skolan.
Min pappa var borta.
Vi hade inte heller pengar.
Jag fick ingen chans till en utbildning.

Jag är ensam i den här världen.
Jag har min mamma och min fru.
Jag har ingen förutom de.
Dem har ingen förutom mig.

Om jag hade en häst.
Skulle jag kunna rida på den och se alla världens byar.

Oj!
Vad tänker jag?
Var var jag?
Vart kom jag ifrån?
Hur kom jag hit?

SIDA 11

(En sång)

Ha koll på din egen värld

Du kan då enkelt se
Var finns baulguruns egna filosofi?

—

Vad definierar vi som en pilgrimsfärd?
Vart ligger marknaden, var är gränden
När de tappar blommorna
Äter biet honungen därifrån

—

Vems mål är perfekt kunskap,
Vems mål är perfekt kunskap
Det är en grund för anhängare
dess träd är underbart
Det får en människa att tappa fattningen
Vid blotta åsynen.

En uttorkad flod kan vara lycklig
likt en flödande sjö
Man simmar bit för bit, långsamt
Lalon pratar om stora dåd
Var finns källan till dessa dåd

SIDA 12

Ledaren i byn, folket i samhället, brahminerna, alla kastade ut mig härifrån.
Jag är samma Lalon i samma by, jag är son till samma mor.

Jag har samma fru.
I min egna by
I mitt eget hus
I mitt egna område
Jag fick ingenstans att bo.

Samhället och brahminerna kastade ut mig
Vad var mitt fel?

Nu sitter Lalon på ena sidan av vägen och vilar.

En sång.

Vem kan veta i förväg vad som ska hända
Med min kärlek till de vackert vita
Kommer mitt anseende att gå förlorat.

Jag var familjens statuspojke
Kärleken föll som en snara runt min hals
Omöjlig att lösgöra

Vem förstår ens när jag berättar.

SIDA 13

Det som hände, det hände mig
Nu vill jag gärna ha välsignelse
Jag följde det jag ville ha
Men mitt anseende är borta i den här världen
den säger Lalon.

Tillsammans med mina klasskamrater gick jag på pilgrimens Ganga-snan.
Mamma ville följa med på Ganga-snan
Min fru ville också gå.
Så glada var de.
Jag var också glad.
Men byns ledare och prästen lät de inte följa med.

Jag ville inte gå utan dem.

Pilgrimsresan hade problem med att låta kvinnorna följa med
Lalon ska inte gå på den typen av pilgrimsresa.

Jag bestämde att jag inte skulle åka.
Alla var ledsna.

Jag var ledsen.
Mamma var ledsen.
Min fru var ledsen.

De andra baularna var ledsna.
Pilgrimarna likaså.

SIDA 14

Slutligen sade mamma till mig, Lalon du får åka.
Min fru sade, du får gärna gå
Mina kamrater insisterade på att jag skulle följa med dem.

Därefter bestämde jag mig
Jag ska ta med en minnessak till mamma på vägen hem
Jag ska ta med ett smycke till min fru.

Nåväl, jag bar mig av på pilgrimsresa
Jag fick vattkoppor.
Jag var förvisad utan hänsyn.
Var jag död i deras ögon,
De lämnade mig
Och återvände hem

Utan mig

Jag flöt på vatten och levde fortfarande.
En muslimsk mor lyckades se mig.
Hon räddade mig från vattnet.
Jag mindes ingenting.

Jag fick livet åter.
Jag blev kriminell!
Jag blev kastlös.
Jag var en levande människa
De lämnade mig till döden.

De gjorde min fru till änka i 12 dagar.

SIDA 15

De väntade inte 12 år.
De räknades inte som kriminella!
Jag blev kriminell!

Är jag kriminell eftersom jag fick mat i ett muslimskt hem?
När vi producerar ris i jorden
Är det muslimskt eller hinduiskt?
När vi lagar mat i våra grytor
Är det olika eldar?
Är det olika grytor?
Är det en hinduisk gryta?
Är det en muslimsk gryta?

Om den muslimska familjen inte hämtat mig
Hade jag kunnat bli mat åt fiskarna.
Eller insekterna.
Lalon hade kunnat hamna i fiskmagar.
De fiskarna kunde ha hamnat i en hindus mage.

De fiskarna som kunde ha ätit Lalon
Hur skulle hinduerna och muslimerna
Kunna skilja dem åt?

Då är man upptagen med tanken om religions identitet.

(En sång från Lalon)

SIDA 16

Vi utbrast, kaster förlorades, kaster förlorades.

Vad var det som hände.

Är någon redo att välkomna sanningen?

Vem har aldrig fel.

När du kom, vilken kast tillhörde du

Efteråt, vilken kast accepterade du.

Vilken kast kommer du tillhöra när du är borta.

Tänk efter och yttra den sanningen.

Brahmin Chandal, lädergravörer och skoputsare

Alla använder samma vatten för att rena sig

När du ser det, tappar du aptiten.

De kommer inte att skona någon

Nån som åt hos en prostituerad i hemlig-

het

Hur skadar det religionen

Lalon säger – vad betyder kaster?

Det här misstaget försvann inte.

Lalon sitter vid ett mangoträd i skogen, han har vaknat från en djup sömn.

Solen kommer österifrån. Lalon sjunger.

•   --

En okänd fågel i buren.

Hur tar den sig in och ut därifrån.

SIDA 17

Om jag kunde veta

Skulle jag kunna fästa en boja

–

Åtta rum, nio dörrar

Mellan spinnmaskinen

Och huvudsalen

Där finns speglar

—

De för med sig otur
Driver fåglarna till vanvett
Min fågel har sönder buren
Vilken är kraften han flyr

—

Min scen står bredvid buren
Din bur är gjord av bräckligt material
– En dag kommer buren att falla
Faqir Lalon gråter när han säger det

—

Det här mangoträdet.
Den här skogen.
Fåglarna i skogen.
De är fria rentav.
Har de någon kast?

Den här himlen.
Den här solen tar bort mörker och droppar
av ljus.

SIDA 18

Finns det någon skillnad mellan hinduer
och muslimer?
En fågelunge föddes som fågel
Dör som en fågel,
Alla djur i världen går samma öde till mö-
tes
De är samma när de föds
Som när de dör.

Människor föds som människor;
Efteråt blir de hinduer, muslimer, buddhis-
ter och kristna.
Hur många kaster finns det inte!

Så många skillnader oss emellan
Adliga och kastlösa
En oändlig kaststatus
Komplexa svårigheter

Finns det något annat sinne som människ-
ans
Inom världens gränser?

Människan känner inte sig själv
Den här människans liv kommer att åter-

upprepas;
I den här världen?
De är kasternas stolthet

(En sång från Lalon)

SIDA 19

Den stora läraren skapade eviga skönheter
Jag lärde mig att inget triumferar människans existens.

Gudar och gudinnor ber
Att få födas som människor.
Lyssna till dina sinnen.

—

Jag vet inte om det var tur
Vi har fått människans liv.
Låt oss leda båten till stranden
Låt oss sjunka sakta ned mot djupet .....

—

Den här människan ska söka det goda
På så sätt skapade gud bilden av människan

– Om vi förlorar denna gång finner vi inte

vägen ut
Säger den hängivne Lalon hjälplöst.

Lalon ska träffa Siraj Sain. Han blir Siraj Sains lärjunge.

SIDA 20

Byns ledare, mina släktingar.
Tror de alla att äta hos muslimer var mitt fel, mitt brott?
Är de större än skaparen själv?
Är det inte en synd i deras ögon, att betrakta en levande människa som död?
Är det en synd att vara en levande människa?
De tänker så.
Den typen är de.
Den här världen!
Den här skripten.
Den här traditionen.
Vad kommer att hända med den här religionen?
Lalon är inte med i den här världen.
Lalon är inte med i den här religionen.

Lalon är inte med i den här nationaliteten.
Lalon är inte med i den här traditionen.
Lalon är inte med i det här samhället.
Lalon är inte med i den här formaliteten.

(En sång från Lalon)

Människors teorier är sanning till graden
av synd

Accepterar han någon annan teori?

—

Högar av jord, bilder av trä
Okända framtida gudar och gudinnor
Glöm inte han och alla dess former
Som dedikerats människan medvetet

SIDA 21

—

Girigheten och uttryckets kvickhet
Komplexiteten i ord
Han ska inte ledas på villovägar
Den som vet sanningen i människan

—

Människor som är ytliga

De kan bli vilseledda
Lalon är tillräckligt klok
Han är aldrig fast på en plats.

Min fru ville gärna följa mig på vägen.
Hon kunde inte.
Vem är jag med?
Var går jag?

Mina nära och kära är inte med mig längre.
Mitt hem är inte mitt eget längre.
Vägen är Lalons adress.

Lalon är på väg;
Lalon färdas;
Men hur kan Lalon känna sig som Lalon?

Lalon är utslängd från samhället.
Lalon är utslängd från världen.

SIDA 22

Var kan Lalon få svar på frågor?
I den här världen?
Var kan Lalon få svar på frågor om livet?

Vem kan hjälpa Lalon att känna sig som Lalon?

(En sång från Lalon)

Om man dedikerar sig till människan, blir man en gyllene sådan
Utan människan förlorar man rötterna.

—

Den här människan är kopplad till en annan människa
Som trädet och löven som faller därifrån.
Klipp ditt hår medvetet
Tappa inte bort dig själv på vägen.

—

På två lotusgrenar
Gyllene människor
Om skaparen har ett gott öga till dig
Kommer du att veta det

Utan den här människan, mitt sinne
Kommer du falla in i tomheten
Lalon säger – om du respekterar en männ-

iska
Kommer du att finna denne.

SIDA 23

Lalon är på väg. Han går med ett enkelsträngat musikinstrument kring axeln och en väska. Han fortsätter att gå.

Mäster Siraj Sain;
Öppnade Lalons öga till det inre;
Mästaren Sainji ledde Lalon till sin egen källa
Han visade vägen åt den vilsne Lalon
Han gav information om hem till den hemlöse Lalon

En förälskad människa lever i varje människa
Man kan nå källan av den förälskade människan genom självbejakande
Den här människan är mycket okänd, en okänd människa, en okänd fågel

(En sång från Lalon)

Nyckeln till mitt hem finns i andras händer
Hur kan jag öppna dörren och se skatter-
na.

—

I mitt egna hem är guld lastat
Andra gör växlingen
Jag är blind sedan födseln
Jag kan inte se.

—

Om portvaktaren tillåter
Öppnar hon dörren
Varifrån känner jag igen henne

SIDA 24

Jag har gått på villovägar.

—

Det finns en synd i den här mannen
Den heter människans skatt
Lalon säger – efter att ha fått denna
Kunde jag känna.

—

Den här byn

Det här samhället
Folk i den här byn
Folk i det här samhället
Känner inte till sina egna kroppar.
De tar inte hand om sina egna synder.

Har du koll på en förälskad människa?
Du är i konstant obalans,
Vilka är Hinduer?
Vilka är Muslimer?
Vilka är religiösa?
De är låsta i sin tro.

Döva och stumma–
De har ingen vetskap om sina egna synder
De vill döma världen utan vetskap om sina
egna synder.

SIDA 25

Vilka är svarta?
Vilka är vita?
Vilka är rika?
Vilka är fattiga?
Vem är Dash?
Vem är Ram?

Vem är Rahim?
Vem är Krishna?
Vem är Kalim?
Vem är Salim?
Vad betyder det för en människa?

Blodet från oss alla är i samma röda färg.
Smärtan från hunger är för oss alla likadana.
Himlen är blå för oss alla.
Molnen i himlen är svarta för oss alla.

När vi äter 'sweetmeat' smakar vi sötman.
Om vi uttalar 'sweetmeat' smakar vi inte sötman.

Sannerligen, för oss själva
Hittar vi i våra egna sinnen och i vår egna kropp
Det som finns i världen.

När vi inte har koll på våra egna intressen,
Har vi inte en bild av vår egen kompetens.

SIDA 26

Vi söker efter vad som händer i världen
Vi letar efter vetskap i världen
Vem vill ha koll på Lahore och Delhi;
Nyheter från Dhaka och Delhi?

Mäster Siraj Sain visade mig en väg.
Mäster Siraj Sain blev min vägledare.

(En sång om Siraj Sain)

Vem är att lita på i världen bland människor?
Han kan nå all framgång i tillbedjandet.

I ån, träsket eller kanalen
På alla ytor flödar samma vatten
Ensam är min mästare
Alla har boende

Han möter människor i metamorfos

Vem skiner upp från en formlös existens.
Som får form i det egna uttrycket.

Vem skiner upp från en formlös existens.

Som får form i det egna uttrycket.

Vem som blir gudalikt vis
Vem som kan veta.

SIDA 27

Under järnåldern uppstod människans
inkarnation

Dagar passerar där vi är oense.
Tron som resurs står nära oss
Siraj Sain kallar till sig Lalon
Och säger
– Låt inte längre butiken stå öppen för
otillräckliga argument.

(En sång om mästern Siraj Sain)

Lyssna till mästaren
Som är vägledare till nästa liv
Utan det ska man inte få tillgång.

—
Vilket ansvar ska du ha
Och varför kom du till den här världen

Du föll för tomma illusioner om vänlighet
Du kom inte ihåg det.

—
Dagarna passerade i blindo
Du var förlorad i evigheten
Vad gör du länge till och när
Efter att din färgglada värld attackerats

—
Översvämningen är vid ditt hem
Du kan fullfölja det du påbörjat

SIDA 28

Mäster Siraj Sain hälsar och säger den
'dumdristige' Lalon
– Om du är förlorad kan du inte längre
göra något.

—
Efter att ha initierats av Mäster Siraj Sain
begav sig Lalon till byn Chheuria.
Där ska han delta i och bo på en akhara.

Det finns inga kaster bland mammor i världen
Mammorna i den här världen tillhör inte någon särskild religion
Alla mammor i världen tillhör en nationalitet
En nationalitet som heter ´Mamma´.

Lalon avled sannolikt
Det Lalon kom tillbaka för, var för en mammas skull
Lalon fick tak över huvudet tack vare människors skull.

Den stora Skaparen har utefter sin önskan
Skapat människor
Människor med respekt
Har funnit en plats åt mig här
Det finns ingen bättre väg än kärlekens

Min väg är den väg
Som inte bringar smärta åt någon

Vem är kristen?
Vem är muslim?

SIDA 29

Vem är hindu?
Vem är buddhist?
Vad är anledningen till detta

Om du älskar människan, får du allt genom ett försök av kärlek och önskan.

Hat bjuder in till hat
Lalon står inte för såna trender.

Du ser träden.
De ger samma smak till er alla.
Blommor, fåglar, frukter, vattnet, träden, fiskarna och djuren hjälper människor att leva.
Om människor respekterar människor,
Kan de få all möjlig hjälp i världen för att leva.

Istället för en sådan realitet, gör vi falska ting av olika knepiga orsaker.

Om jag inte är perfekt, hur kan då mästaren bli rätt.

(En sång från Lalon)

Gyllene människor flyter längs känslor
De som följer detta vet.

SIDA 30

De kan enkelt se.
1111 år av känslor
Flödar med fart genom världen.
Genom detta till och med natten
Människor skimrar.

Ingen adress till föräldrar
Boende i ett okänt land.
De går och kommer som mirakel
Utifrån någon anledning.

Månen stiger i den nya månkalendern
Som ser utåt, längtar efter ett hjärta
Lalon säger – stå alltid upp
När du är vid Tribenis port.

Vilken är den typen av religion när du letar
efter gud
och dödar människor?

Vad är dygd när du dödar människor?
Vilken gud kommer du att möta?

Den som letar efter människan i
människor;
Möter han gud;
Blir han en baul.

SIDA 31

Lalon tycker om musik;
Lalon möter synd när han letar efter synd.
Han letar efter nära och kära i sitt sinne.

Lalon tycker om musik;
Lalon tycker om att uttrycka sig.
Ni respekterar honom och presenterar
honom som er mästare.

Vi bauler kom hit från olika delar
Det här mötet är riktigt.
Om du skiljer det här mötet
Utifrån sex, religion, kast eller färg
Utifrån rik eller fattig
Då kan inte ni respektera en människa.

Lalon säger – att om du respekterar
människor
Möter du människor.
Den här vägen är till för att respektera
människor.

Lalon går mot strömmen;
Lalon följer inte strömmen.

Du ska göra ditt jobb i god tid.
Du måste odla enligt årstiderna.

SIDA 32

För att kunna fiska i vattnet, måste vi ha
koll på tiden.
Utan kännedom om tidsaxeln, kommer
ingenting att ske.
Vi måste göra saker med hänsyn till tid.

(En sång från Lalon)

Om du inte har tiden i beaktning, får du
inte tillbedja
Varför bad du inte på dagen

Varför vet du inte
Om du inte har kännedom om tiden, får du
inte tillbedja

Kanalen och kärret, vet inte vad ett sinne
är
Står inte i sinnet när kärret försvinner
Vad kommer att hända om du blockerar
vattnet
Flodmynningen kommer att bli till gyttja,
flodmynningen kommer att bli till gyttja.
Om du inte har kännedom om tiden, får du
inte tillbedja
Om du inte har kännedom om tiden, får du
inte tillbedja

Om du odlar i fel tid, är ditt arbete utan
mening
Träden växer likväl, men bär inte frukt
om du inte har kännedom om tiden, får du
inte tillbedja

Fullmåne kommer efter nymåne
Har en stor koppling till dagen
Lalon pratar om sin tid
Finns inget straff, finns inget straff, finns
inget straff

SIDA 33

Om du inte har tiden i beaktning, får du
inte tillbedja

Varför bad du inte på dagen

Varför vet du inte

Om du inte har kännedom om tiden, får du
inte tillbedja

Kvinnorna har människans skatt

Skaparen har skapat människan

Med önskemål.

Där finns ingen frihet

Genom att hitta skillnader mellan
människor

Friheten finns i själv-tillbedjandet.

Om du vet vem du är, vet du vad som är
världen

Mitt liv är ett liv av tro

Bishakha är mitt sällskap i bönerna.

Jag säger –

Kan du tro i det här livet?

Hon säger –

Varför kan jag inte om du kan?

Lalon sjunger en sång.

SIDA 34

Hur många dagar tar det att möta

Min kärlek.

Fågeln chatok, under dagarna och natten

Letar efter en svart sol

Att bli en förslavad flicka

Det händer inte av en slump

Spänning i moln låter som det gör

Om det försvinner, finns inga spår

Om du förlorar önskan

Ser du det inte i spegeln längre.

Om du har det färskt i minnet

Bär du ingen vanära åt människan

Lalon Faqir säger;

O den kärlek till den som håller det.

Jag letar efter mig själv i mig.
Jag har fått den här insikten från Mäster
Sain

Sällskap i tron
Är ett behov i livet
För att möta alla frågor i världen
Man kan få alla svar om man
Känner människan.

SIDA 35

Jag är på jakt efter honom.

Arrogansen kring ledarskap i den här
världen;

Översköjljda av rikedom;
Byggnader och hyresvärdar.
Följer detta med dig?

Endast en bit tyg lämnas kvar i din kista

Om din kropp är okej;
Är världen okej,

Om du finner balans i kropp och sinne, är
du okej.

Lalon är på jakt efter detta.
På jakt efter den här människans sinne.

Lalon är på jakt efter det här sinnet
På jakt efter den människans sinne.
Är mina ord okej —
Bishakha?

Tillbedjan
Självtillbedjan;
Lantbruk:
Ett fält fyllt av betelblad

Sittandes, enslig,
Letar efter mig själv.
Jag är på jakt efter en människa likt mig
själv.

SIDA 36

Om du deltar själv
Så ska världen göra detsamma

Om du dyrkar människan, ska du träffa
någon likt dig själv

Om du möter en människa från ditt eget
sinne
Möter du världen.

Lalon är på jakt.

Ingen som var kär till Lalon
Han hade ingen kontakt med sin mor.
Han är isolerad från sin fru.

På grund av kast och religion
Förblev Lalon ensam
Han förlorade kontakten med samhället.

Mästar Siraj Sain visade Lalon den rätta
vägen
Lämnade byn Chheuria efter sig,
I den här skogen
Började Lalon att bo bland träden.
Han överlevde på purjolök
Lalon är verkligt kastlös.

SIDA 37

Lalon är nu Faqir Lalon.
Faqir Lalon är lärjunge till mästaren Siraj
Sain —

Ett stort stim av fiskyngel närmar sig

Det flödar av idéer i mitt sinne likt vatten i
en å.
Jag kan inte kontrollera mitt sinne —
Ett stort stim av fiskyngel närmar sig.

(En sång från Lalon)

Det finns en stad som heter Arshinagar
Ett hus ligger där en granne bor
Jag såg inte hen någon dag.

—

Kraftig översvämning i byn
Finns ingen flodbank, ingen båt att tillgå
Hur kan jag rädda honom, hur ska vi ses
Hur kan jag ta mig dit.

—

Vad kan jag säga om min granne

Han har varken händer, fötter, huvud eller
en nacke
Någon gång står han i ett vakuum
Nu flyter han i sin hydda

SIDA 38

—
Om min granne skulle röra mig
Skulle dödens smärta drabba mig
Han och Lalon står på samma plats
Ändå är det miljontals mil emellan dem

—
Mästaren Siraj Sain lämnade oss.
O min Gud, rädda mig.
Förlåt mig i andra liv.
Min väg är Mästaren Siraj Sains doktrin.
Den här vägen åsamkar ingen smärta till
någon.

—
Jag tror inte på någon religiös formalitet.
Min religion är en religion av människor.

Det är min önskan
I sinnet hos människor

Enkla människor
Perfekta människor
Såväl som kastlösa människor

—
Jag kan inte acceptera bedrägeri, tortyr och
vanstyre.

Om man inte respekterar människor, res-
pekterar man inte Gud.

Man kan inte nå onåbara människor ge-
nom lögner och bedrägeri.

SIDA 39

Hur kan du nå gud utan vetskap om männ-
iskan?

Hur kan man möta gud efter att en kvinna
bränts till följd av hennes mans död?

Man kan möta en levande gud genom
levande människor.
Trakasserier mellan hinduer och muslimer,
Man kan inte se gud i fasaden.

Lalons bud är att älska människor.
Kärlek är frihet.
Kärleken är en pilgrimsfärd.

Låt mig slutföra mitt arbete, så ska du nå
ditt mål säger Lalon till sig själv.
Att färdigställa mitt arbete.
Den här världen är färdig.
Här är människor perfekta
I sanna ord
I sanna beteenden
I mötet med den sanna mästaren.

Lalon accepterar inte
Lögner och bedrägeri.

SIDA 40

(En sång)

Alla frågar Lalon vad kaster är.
Lalon säger – hur ser kaster ut?
Jag kunde inte se för en stund.

—
Någon har krans i nacken och någon har

en tasbih i handen
Markerar olyckan av kaster.
På väg och på retur
Vem är märkt av sin kast.

—
Genom sunnat blir man en muslim
Vad är ritualen för kvinnor då?
Man kan identifiera brahmin med en helig
tråd
Men hur kan man identifiera en kvinnlig
brahmin?

Alla dessa variationer av kast i världen,
Folk bär stolthet här och där
Lalon har inget intresse i kast-frågan
Han ignorerar sådana önskemål.

—
Kangal Harinath är min välgörare.
Han är mecenat till lantbrukare i Bengaliska byar.
Han är redaktör för tidskriften 'Grambarta Prokashika' (Byns tidning).

SIDA 41

Markägaren i Shelaidaha, Tagore, är arg på Kungal Harinath.

Vad har Kungal Harinath gjort för fel?
Kungal Harinath har publicerat nyheter om vanstyre gentemot folk.

När markägaren utövar vanstyre är inget fel,

Hur är det då fel när Kungal Harinath publicerar nyheter om detta?

Hur låter det?

Markägaren Tagores familj har utövat terror

Inhyrda terrorister kommer från Punjab för att söka efter Kungal Harinath.

Hej, var är ni?

Mina följare,

Vi måste rädda Kungal Harinath.

Vi måste bedriva terrorn från Tagores familj.

Låt oss ta bambukäpparna och gå.

De har kommit hit för att döda Kungal Harinath som är vän till lantbrukarna.

Gå ni tillbaka till era egna hem.

Vakta era egna dörrar.

(En sång från Lalon)

Se till ditt egna hem

Så ska du se

Var Sains mötesplats är

SIDA 42

Vad säger vi om önskan

Var är marknaden för det

När det börjar

Vem tar honung från blommorna

Perfekt vetenskap är hans enighet

Tillsammans med anhängare

Så vackert är det träd

Att en förlorar medvetandet

Gyttjan i ån leder lyckan i strömmar

Bit för bit får en simma

Lalon säger – vad är det roliga arbetet

Vad vill Lalon ha i den här världen?

Ett gemensamt samhälle för alla människor.

Ett samhälle är på jakt efter en flexibel, oskyldig och hoppfull individ som står emot extremism, fundamentala ritualer och klasssystemet?

Kriminalitet och klasskillnader
Ger inte lycka åt människor då de fortfarande lever.
Ger inte frihet heller,
Människor får inte lycka,
Hur vi föds som människor ska bli betydelselöst.

Man har frihet i människor.

SIDA 43

Man får inte frihet
Om människor profileras
Enligt religion
Enligt ras
Enligt nationalitet
Enligt familj

Enligt kön.

Vad har jag
Jag lämnade allt.
En liten bit land.
Två tusen taka.

Jag fick min dotter Piari gift med Volai.

Mina pengar och min mark
Delade jag mellan min dotter Piari,
Apostel Bishakha och Shitol.
Resten är till min begravning.

Efter jag lämnat er
Behöver du inte anordna någon tillställning.

Du behöver inte följa vattenritualen vid ån Ganges
Du behöver inte åkalla någon Molla eller präst.
Min önskan är att ni får sjunga så mycket som ni kan
Horinam, Kirton.

SIDA 44

Begrav mig inne i det här huset.

(En sång)

Du är förlorad i falska illusioner
Vem är du, vem är du för någon i den här världen
Hur mår du när du är upptagen av falska illusioner.

—

Likt samvaron mellan tänder och tunga
Om de får någon chans straffar de dig
En behöver ha sina flytande tankar i uppsikt

—

I goda tider är alla vänner
I dåliga tider ser du ingen
Man bestraffas för sin egna synd
I alla fyra tidseror.

—

När du inte står för dig själv
Vem är du att säga vad andra är för dig
Mäster Siraj säger – Lalon du har ingen

vetskap.

—

Ni alla har det bra.
Låt den här världen ha det bra.
Låt den här världen leva i fred.
Låt människor känna människor –
Lalon lägger sig ned för en evig vila

SIDA 45

'Jag begav mig.'

(Refräng)

Hur tar sig fågelin in och ut ur buren
Om jag kunde hålla i den, skulle jag kunna
fästa en boja

—

Åtta rum nio dörrar

Om jag kunde veta
Skulle jag kunna fästa en boja

—

Åtta rum, nio dörrar

Mellan spinnmaskinen

Och huvudsalen
Där finns speglar

*Bilderna är från den
internationella premiären
av pjäsen Lalou,
av pjäsen Lalou,
oktober 2022.*

*Tea Tater Dhaka
tillsammans med
Nagorik Nattyangon,
Bangladesh,
Kistrech Theatre i Kenya,
One World Theatre i Nepal
och Teater Upplitt
producerade monologen.*

*Artister:
Hridi Huq,
Jewel Zahur
Kamruzzaman Rony*

UPPSALAPOET JASIM MOHAMED får Klas de Vylders stipendium 2022

Som mottagare av 2022 års stipendier har Stiftelsen Klas de Vylders Stipendiefond för Invandrarförfattare beslutat tilldela Jasim Mohamed och Sami Said 100 000 kronor vardera. Stipendierna delades november 2022.

Jasim Mohamed, född 1962 i Ur i Irak, är poet och översättare. Han debuterade med diktsamlingen Övningar in i ett annat språk, 2005 på Fredlaer Förlag, och har sedan dess fortsatt publicera sig både som poet och som författare av sakprosa. Jasim Mohamed har översatt poesi från arabiska till svenska, och även från svenska till arabiska. Bland annat har han till arabiska översatt Trilogin av Bruno K. Öijer, poesi av Hanna Nordenhök och barnböcker.

Juryns motivering: Jasim Mohamed är poeten från Ur som i sitt avskalade och vackra språk har med sig både sitt bibliska arv, sin barndom och sin samtid. Han diktar om människans villkor och om tillhörighet och främlingskap, avvisar likgiltigheten inför världens lidande genom en poesi fylld av motstånd. Utöver sitt författarskap är Jasim Mohamed en generös kulturbärare

och kulturförmedlare, flerfaldigt prisad för sin gärning som översättare av poesi till och från arabiska och introduktör av världens poesi.

Sami Said, född 16 juli 1979 i Keren i Eritrea, är en svensk författare. Sami Said kom till Sverige med sin familj när han var omkring tio år gammal. Uppvuxen i Göteborg, i stadsdelen Biskopsgården. Han debuterade 2012 med den kritikerrosade romanen Våldigt sällan fin på Natur & Kultur.

Juryns motivering: Sami Said har en unik berättarröst och en fantastisk berättarglädje. Hans ofta ensamma och tafatta huvudpersoner möter livet med ett slags förundrad ömhet snarare än med ilska och desperation. I Suids ibland farsartade skildringar av flyktingars öde i ett allt hårdare Europa är det humor och vänskap snarare än elände som präglar historierna.

EN BILD SÄGER MER ÄN 1000 ORD

Orda, läs- och skrivprojektet för personer med intellektuell funktionsnedsättning, på Bokmässan i Göteborg.

Ukrainska röster under Kulturnatten i Uppsala.

Boksläpp – 100 frågor till kungen

Ljudpoesifestival

Boksläpp - Från ett avlägset land

*Ukrainska röster
på föreningshuset
Kontakten i Gottsunda*

Plakatpoesi

Litteraturcentrumgänget

Anisur Rahman
Lars Häger
Henrik Ivansson
Ulf Holmberg
Joel Öhlund
Mattias Tengstrand
Nicklas Hovberg
Niklas Widén
Britt-Marie Järvi
Claes Mattsson
Per Rosendahl

Litteraturcentrums referensgrupp

Elsie Johansson
Magnus Dahlerus
Annika E. Gillegård,
Lars Häger
Ak Welsapar
AnnaLena Åberg
Anisur Rahman
Lars Sund
Ola Larsmo
Seynab Haji
Bengt Söderhäll
Fatima Drott
Erik Spelmans
Adelfo Zarazua

Tack till

KULTURRÅDET

 Region Uppsala

Studie
främjandet

SVENSKA
AKADEMIEN

SVENSKA P.E.N.
ORDET

 **Uppsala
kommun**

studieframjandet.se/ElsiePriset

litteraturcentrum.se